

බේම්සවිය වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳ
කාර්යසාධන විගණන වාර්තාව - 2012

2014

කාර්යසාධන හා පරිසර විගණන ඒකකය

8 වැනි කාණ්ඩය - IV කොටස

විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුව

1. විධායක සාරාංශය

ක්‍රි.ව. 1815 දී ලංකාව බ්‍රිතාන්‍ය අධිරාජ්‍යයට යටත් වීමෙන් පසුව ප්‍රසිද්ධ කරන ලද රජයේ ඉඩම් ආඥා පනත මගින් ශ්‍රී ලාංකිකයන්ගේ පුද්ගලික අයිතිය ලිඛිතව සනාථ කළ නොහැකි ඉඩම් රාජසන්නක කිරීම සිදු කෙරුණි. ඉන් පසුව වරින් වර බිහිවූ විවිධ ආඥා හා අණපනත් මගින්ද ලාංකික ඉඩම් ගැටළුවට සාධාරණ විසඳුමක් නොලැබුණු බැවින් දැනට ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රියාත්මක වන ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීමේ ක්‍රමයේ (ඔප්පු ක්‍රමයේ) පවතින අඩුපාඩු ද සලකා බලා 1998 අංක 21 දරන හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත යටතේ බිම්සවිය වැඩසටහන ආරම්භ කරන ලදී. එය 2002 වර්ෂයේ සිට 2006 වර්ෂය දක්වා ලෝක බැංකු ආධාර යටතේ නියමු ව්‍යාපෘතියක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වූ අතර 2007 වර්ෂයේ සිට දේශීය අරමුදල් යටතේ ආරම්භ කර 2021 වර්ෂයේදී අවසන් කිරීමට සැලසුම් කර ඇත.

විගණනයේ අරමුණ වනුයේ ශ්‍රී ලංකාවේ ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීමේ ක්‍රමය හිමිකම් සහතික ක්‍රමයකට පරිවර්තනය කිරීමේ ක්‍රමවේදයේ ආර්ථිකභාවය, කාර්යක්ෂමතාවය හා වලදායකත්වය ඇගයීමයි. එහිදී මේ පිළිබඳ විවිධ ගැටළු රාශියක් මතු වී ඇති බවත් ඒවා නිවැරදි කිරීම මගින්, මෙම වැඩසටහනේ සාර්ථකත්වයක් අපේක්ෂා කළ හැකි බවත් නිරීක්ෂණය විය.

රාජ්‍ය ආයතන ගණනාවක සහභාගීත්වයෙන් 2002 වසරේ සිට 2006 වර්ෂය දක්වා රු.618,496,335 ක් වැයකර ලෝක බැංකු ආධාර යටතේ නියමු ව්‍යාපෘතියක් ලෙස ක්‍රියාත්මක කර 2007 වර්ෂයේ සිට දේශීය අරමුදල් යටතේ ක්‍රියාත්මක කරන මෙම වැඩසටහන සඳහා 2007-2011 කාලපරිච්ඡේදය සඳහා රු.1,956,083,802 ක දේශීය අරමුදලෙන් වැයකර නිකුත් කිරීමට අපේක්ෂිත හිමිකම් සහතික ප්‍රමාණය 450,000 ක් වුවද, ඉඩම් කැබලි 398,350 ක මැණුම් කටයුතු සිදුකර කැබලි 48,890 කට පමණක් සහතික සකස් කර තිබුණි. එසේම සකස් කරන ලද මුළු හිමිකම් සහතිකවලින් සියයට 50 ක පමණ ප්‍රමාණයක් අදාළ ඉඩම් හිමියන්ට බෙදා හැරීමට අපොහොසත් වී තිබුණි. මෙම තත්ත්වය කෙරෙහි වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී පැවැත දුර්වලතා හා වැඩසටහන පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් දැනුවත්වීමක් ජනතාව අතර නොතිබීමද බලපා තිබුණි.

වර්ෂ 2008 සිට 2011 කාලපරිච්ඡේදය තුළ මෙම වැඩසටහන සඳහා වැය කර ඇති මුදලින් සියයට 40 ක් කාර්යමණ්ඩලය සඳහා දිරි දීමනා ගෙවීමට වැයකර තිබූ අතර මේ සඳහා වැයකළ අනෙකුත් වියදම් අතර වැඩසටහනේ අරමුණු වලින් බැහැරව දරණ ලද වියදම්ද විය. මෙම වැඩසටහන යටතේ මනින ලද ඉඩම් කැබලි ප්‍රමාණය හා ඒ යටතේ නිකුත් කරන ලද සහතික වලට අදාළ කැබලි ගණනට වඩා දරන ලද වියදම බෙහෙවින් වැඩි වී තිබීමෙන් එහි කාර්ය සාධන මට්ටම සතුටුදායක නොවීය.

බිම් සවිස වැඩසටහනට මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව, ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව හා රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව තනි තනි වශයෙන් දායක වී තිබුණි. අදාළ තොරතුරු ඇතුළත් දත්ත පද්ධති එම ආයතන විසින් පවත්වාගෙන යන නමුත් ඒවා එකිනෙකට සම්බන්ධතාවයකින් තොරව පවත්වා තිබුණි. වැඩසටහන අරඹා වර්ෂ 10 ක් ගත වී තිබුණත් සාර්ථක ඉඩම් කළමනාකරණයකට ගැලපෙන අයුරින් අදාළ විස්තර රැස්කර ගැනීම, තොරතුරු වෙනත් ආයතනවලට හුවමාරු කරගත හැකි ආකාරයට පරිගණක ගත කිරීම හා එමගින් ස්ථාපිත විය යුතු ඉඩම් දත්ත බැංකුවේ ප්‍රගතිය ද සතුටුදායක නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.

1998 අංක 21 දරන නිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනතේ ඇති නීතිමය ගැටළු, බාධා හා අවහිරතා අවම කිරීමට හා ඒවා සංශෝධනය කිරීමට 2003 වර්ෂයේ සිට 2012 වර්ෂය දක්වා යම් යම් පියවරයන් ගෙන තිබුණ ද එම ගැටළු විසඳී නොතිබුණි.

රජයේ වියදම් පිළිබඳව මහා භාණ්ඩාගාරයේ පූර්ණ අධීක්ෂණයකට ලක්විය යුතුව තිබුණි. මෙම වැඩසටහනට අදාළ අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන සැලසීම සම්බන්ධව මෙම වාර්තාවේ දැක්වෙන නිරීක්ෂණයන් හා විගණන විමසුම් මගින් අවධාරණය කර ඇත කරුණුවලට අනුව වියදම් කළමනාකරණය පිළිබඳ සතුටුදායක තත්ත්වයක් පිළිබිඹු නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.

ආයතන අතර සම්බන්ධීකරණ කාර්ය විධිමත් කිරීම, නිලධාරීන්ගේ කාර්යසාධන මට්ටම වැඩි කිරීම, මහජනතාව මේ පිළිබඳ පුළුල්ව දැනුවත් කරවීම හා වියදම් පාලනය හැරුණු විට දැනට පවතින ඉඩම් සම්බන්ධ පනතේ හඳුනාගත් අඩුපාඩු නිවැරදි කර ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය විසින් අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කරනු ලබන බව කෙටුම්පත් වාර්තාවට පිළිතුරු වශයෙන් අදහස් දක්වා තිබුණි. ඒ අනුව එම ක්‍රියාමාර්ග මඟින් මෙම වැඩසටහනේ ඵලදායීත්වය අනාගතයේ දී වර්ධනය කර ගැනීමට හැකි වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.

2 හැඳින්වීම

2.1 බිම්සථය වැඩසටහනේ පසුබිම

2.1.1 ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීමේ අතීත තත්ත්වය

ක්‍රි.ව 1815 දී ලංකාව සම්පූර්ණයෙන්ම බ්‍රිතාන්‍ය අධිරාජ්‍යයට යටත් වීමෙන් පසුව බ්‍රිතාන්‍ය පාලකයන් විසින් 1840 අංක 12 නමින් ප්‍රසිද්ධියට පත්කරන ලද රජයේ ඉඩම් ආඥා පනත මගින් පුද්ගලික අයිතිය ලිඛිත සාක්ෂි මත සනාථ කිරීමට නොහැකි සියළුම ඉඩම් රාජසන්තක කරන බව ප්‍රකාශ කිරීමත් සමඟ ලාංකිකයන්ගේ ඉඩම් අකකර ලක්ෂ ගණනින් ඔවුන්ට අහිමි විය.

මේ හේතුවෙන් ඇති වූ විරෝධතා සමනය කර රජයේ හා පුද්ගලික ඉඩම් පිළිබඳ තීන්දු ගැනීම සඳහා 1897 අංක 01 දරන මුඩුබිම් ආඥා පනත පිහිටවනු ලැබීය. ඒ මගින් ද ඇති වූ අඩුපාඩු අවම කිරීම සඳහාත්, රජයේ හා පුද්ගලික ඉඩම් නිරවුල් කර නිරවුල් කිරීමේ ආඥා ප්‍රසිද්ධ කරමින් අවසානයේ ගම් සිතියම් සකස් කිරීම සඳහා 1931 අංක 20 දරන ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ ආඥා පනත බලාත්මක කරන ලදී. මෙම පනත ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව ස්ථාපිත කරන ලදී.

ඉන් පසු 1935, 1955 හා 1987 වැනි වර්ෂවල එවකට රජයන් යටතේ පැවති ඉඩම් කොමිෂන් සභා ගණනාවක නිර්දේශ ප්‍රධාන වශයෙන් සලකා බැලීමට සිදුවිය. එසේම රටේ සිදුවන මිනීමැරුම් වලින් සියයට 62 ක් පමණ ඉඩම් මල්කරගත් ආරවුල් බව සංඛ්‍යා ලේඛනවලින් ගම්‍ය විය. එයට අමතරව ඉඩම් නඩු හා ඉඩම් ආරවුල් නිසා සාමාජය ගැටළු විශාල සංඛ්‍යාවක් නිර්මාණය වී තිබීමත්, ශ්‍රී ලංකාව තුළ 1980 දශකයේදී ඇති වූ තරුණ අසහනයන් හා කැරලි පිළිබඳව ද සලකා බැලීමෙන් අනතුරුව බිම් සථය වැඩසටහනට අදාළ 1998 අංක 21 දරන නිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත සම්මත කර ඇත.

2.1.2 බිම්සථය සංකල්පය ඉදිරිපත් වීමට හේතු වූ කරුණු

1863 අංක 8 දරන ලේඛන ලියාපදිංචි කිරීමේ ආඥා පනත අනුව ලංකාවේ ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීම, එනම් ඔප්පු ලියාපදිංචි කිරීම ආරම්භ කර ඇත. ඔප්පු ලියාපදිංචි කිරීම, ලේඛන ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත මගින් අනිවාර්ය කර නැතත් අනියම් ආකාරයෙන් ලියාපදිංචි කිරීමට කටයුතු සලසා ඇත.

මේ අනුව ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීම, ලියවිල්ලක් පදනම් කරගෙන සිදුකරන අතර, ඉඩම හෝ එහි නිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමක් සිදුනොකරයි. එසේම ඔප්පු ලියාපදිංචි ක්‍රමය යටතේ ඔප්පුවේ විස්තර කරන ඉඩමේ ප්‍රමාණය හා මායිම් පොළොව මත නිවැරදිව පවත්නා බව සහතික කළ නොහැක. එමෙන්ම එකම ඉඩම සඳහා ඔප්පු කිහිපයක් වුව ද ලියාපදිංචි කිරීමට මෙම ක්‍රමය තුළ හැකියාව ඇත. ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීමේ කාර්යාලයට ඉදිරිපත් කරනු ලබන පළමු ඔප්පුව ව්‍යාජ ඔප්පුවක් වුවත්, මුලින් ලියාපදිංචි වීම මත ඊට වැඩි පිළිගැනීමක් හිමි වේ. මෙවැනි අඩුපාඩු නිසා ලංකාවේ ඉඩම් සම්බන්ධව නිරවුල් නොවූ ආරවුල් අතීතයේ සිටම පැවත එන බව නිරීක්ෂණය විය.

ඉහත කරුණු සැලකිල්ලට ගනිමින් ඉඩමක හිමිකම තහවුරු කිරීම සඳහා ලේඛන ලියාපදිංචි කිරීමේ ක්‍රමය වෙනුවට රජයේ වගකීමක් ද සහිතව ඉඩමේ පිහිටීම, එහි සීමාවන් හා ප්‍රමාණය සඳහන් වන කඩඉම් සිතියමක් (පිඹුරක්) ඇතුළත් කරමින් සුවිශේෂී වූ අනන්‍ය අංකයක් යටතේ හිමිකම හා හිමිකමේ ස්වභාවය දක්වමින් ඉඩමේ පරම අයිතිය ලියාපදිංචි කිරීම සඳහා 1998 අංක 21 දරන හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත ස්ථාපිත කර ඇත.

2.1.3 බිම්සවිස වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය

මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය සහ රාජ්‍ය පරිපාලන හා ස්වදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශය සම්බන්ධ වී කටයුතු කරයි. ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය යටතේ ඇති ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව හා මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ සහාය සහ රාජ්‍ය පරිපාලන හා ස්වදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශය යටතේ ඇති රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුවේ සහාය මත මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක වේ. වැඩසටහනට අදාළ නීතිමය විධිවිධාන 1998 අංක 21 දරන හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනතෙන් සලසා තිබේ.

ඒ අනුව මෙම වැඩසටහන අමාත්‍යාංශ 02ක් යටතේ දෙපාර්තමේන්තු 03 ක ප්‍රධාන සම්බන්ධතාවකින් ක්‍රියාත්මක වේ.

මෙම වැඩසටහන 2002 වර්ෂයේ සිට 2006 වර්ෂය දක්වා ලෝක බැංකු ආධාර යටතේ නියමු ව්‍යාපෘතියක් ලෙස බලංගොඩ, දිවුලපිටිය, උඩ පළාත, තඹුත්තේගම හා තෝමාගම යන ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශවල ක්‍රියාත්මක කර ඇත.

ඉන්පසු 2007 වර්ෂයේ සිට දේශීය අරමුදල් මගින් නිස්සමහාරාම, ලුණුගම්වෙහෙර, සියඹලාන්දුව, රිදීමාලියද්ද, වැලිගෙපොල, මිරිගම, මොරටුව, උඩුනුවර, රිදුගම, මැදිරිගිරිය, කන්තලේ, තලාව හා රාජාංගනය යන ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශ 13 ක් දක්වා ව්‍යාප්ත කර ක්‍රියාත්මක කරමින් පවතී.

2.2 විගණනය සඳහා අධිකාර බලය

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 ව්‍යවස්ථාවේ ඇතුළත් විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී.

2.3 විගණනයේ පරමාර්ථය හා බිම්සවිස වැඩසටහන තොරා ගැනීම

ශ්‍රී ලංකාවේ ඉම බලකායෙන් සියයට 50 කට වඩා කෘෂිකර්මාන්තයේ නියැලී සිටීමත්, රටේ ජාතික ආදායමෙන් හා විදේශ විනිමයෙන් ඉතා වැදගත් ප්‍රතිභතයක් කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන වලින් නියෝජනය වීමත් නිසා රටක් වශයෙන් ඉඩම් නමැති සම්පත වැදගත් සාධකයක් බැවින් ඉඩම් පිලිබඳ දියුණු කළමනාකරණයක් ඇති කිරීම සඳහා ඊටා විධිමත්ව ලියාපදිංචි කිරීමේ ක්‍රමයක් තිබිය යුතු බවටත් රජය හඳුනාගෙන ඇත.

ඒ අනුව දිවයිනේ ඉඩම් ගැටළු නිරාකරණය කොට ඵලදායීභාවය වැඩි කිරීමෙන් ආර්ථික සංවර්ධනය ඇති කිරීමත්, ජනතාව අතර නිරන්තරයෙන් පවතින ඉඩම් ආරවුල් අවම කිරීමෙන් සමාජීය සම්බන්ධතා හා සහජීවනයක් ඇති කිරීමත් මෙන්ම ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීමේ වැඩසටහන මගින් ඉඩම් දත්ත බැංකුවක් පිහිටුවා එහි දිවයිනේ සියළුම ඉඩම්වල තොරතුරු ඇතුළත් කිරීමත් පරමාර්ථ කරගෙන බිම් සවිස සංකල්පය හඳුන්වා දී තිබුණි. මෙම වැඩසටහන සඳහා වාර්ෂිකව මහා භාණ්ඩාගාරයෙන් විශාල මුදලක් වෙන්කරනු ලබයි.

කාර්ය සාධන විගණනයේ පරමාර්ථය වූයේ ඉහත දක්වා ඇති පරිදි රජය විසින් අති විශාල වැය බරක් දරමින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන බිම්සවිස වැඩසටහනෙහි ආර්ථිකභාවය, කාර්යක්ෂමභාවය හා ඵලදායකත්වය පරීක්ෂා කිරීම විය. එමගින් ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීමේ ක්‍රමවේදයේ සිදුකර ඇති වෙනස්කම් හා දත්ත බැංකුවකට ඉඩම් සම්බන්ධ දත්ත ඇතුළත් කිරීමේ ප්‍රගතිය පරීක්ෂා කිරීම සිදුවිය.

2.4 විගණන විෂය පථය

(අ) විගණනය සඳහා පවත්නා කාලවේලාවන් හා මානව සම්පත් ප්‍රමාණය මත කාර්යසාධන විගණනයේ ප්‍රමාණය නියැදි පරිපාටීන්ට සීමා කරන ලද අතර අදාළ ක්ෂේත්‍ර පරීක්ෂාවන් බස්නාහිර පළාතේ හෝමාගම හා මොරටුව යන ප්‍රදේශයන්ට පමණක් සීමා කරන ලදී. එසේම බිම්සවිස වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී රජයේ ඉඩම් සම්බන්ධව හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීම සිදු වුවත් සහතිකයක් නිකුත් නොකරන බැවින් ද වර්තමානයේ ඉඩම් ආරවුල් වැඩි වශයෙන් පැන නැගී ඇත්තේ පෞද්ගලික ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් වන බැවින් ද ඉඩම් කොමසාරිස් දෙපාර්තමේන්තුවට අදාළ කාර්ය භාරය පිළිබඳව පුළුල් පරීක්ෂණයක් සිදු නොකරන ලදී.

(ආ) කාර්යසාධන විගණනයේදී වැඩසටහනේ ඵලදායීත්වයට අදාළ වන නිර්දේශයන් හා නිගමනයන් විගණන නිරීක්ෂණ හා සොයා ගැනීම් මත පදනම්ව සිදුකරන ලදී.

2.5 විගණන අරමුණු

විගණනයේ අරමුණු පහත සඳහන් පරිදි විය.

(අ) ශ්‍රී ලංකාවේ ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීමේ ඔප්පු ක්‍රමය හිමිකම් සහතික ක්‍රමයකට පරිවර්තනය කිරීමේ ක්‍රමවේදයේ ආර්ථිකබව, ඵලදායකත්වය හා කාර්යක්ෂම බව ඇගයීම.

(ආ) තෝරාගත් ප්‍රදේශවල ඉඩම් කොටස් සඳහා හිමිකම් සහතික පිරිනමන ක්‍රමවේදය ඇගයීම.

- (ඇ) රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික අංශයට නිමිකම් සහතික ලබා දීම සඳහා රජයේ අරමුදල් යෙදවීමේ අරපිරිමැසුම්දායක බව ඇගයීම.
- (ඈ) සාර්ථක ඉඩම් කලමනාකරණයකට උපයෝගීවන පරිදි පිහිටවනු ලබන ඉඩම් දත්ත පද්ධති ස්ථාපිත කිරීම හා වැඩිදියුණු කිරීම් පිළිබඳ ඇගයීම.
- (ඉ) නිමිකම් සහතික පිරිනැමීමට වර්තමානයේ අදාළ වන පනතේ ඇති බාධා හා අවහිරතා අවම කිරීමට ගෙන ඇති සංශෝධනවල ප්‍රගතිය ඇගයීම.

3 විස්තරාත්මක සොයාගැනීම්, නිර්දේශ සහ ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම්

විගණන නිරීක්ෂණ විස්තරාත්මකව සාකච්ඡා කිරීම, ඊට අදාළ නිර්දේශයන් හා ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම් පහත පරිදි දක්වා ඇත.

3.1 අරමුදල් උපයෝජනය

බිම්සවිය වැඩසටහන 2002 වර්ෂයේ සිට 2006 වර්ෂය දක්වා "ඉඩම් හිමිකම් හා ආශ්‍රිත සේවා ව්‍යාපෘතිය" (Land titling and related services project) ලෙස ලෝක බැංකු ආධාර යටතේ ව්‍යාපෘතියක් ලෙස ක්‍රියාත්මක කර තිබුණි. එකී කාලසීමාව තුළ මෙම ව්‍යාපෘතිය වෙනුවෙන් රු. 618,496,335 ක් වැයකර තිබුණි. ඉන් පසු 2007 වර්ෂයේ සිට දේශීය අරමුදල් මගින් මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කරමින් පවතින අතර වැඩසටහනට ප්‍රධාන වශයෙන්ම රාජ්‍ය ආයතන 04 ක් සම්බන්ධ වේ. 2007 සිට 2011 වර්ෂය දක්වා වූ කාලපරිච්ඡේදය තුළ මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා දේශීය අරමුදලින් රු.1,956,083,802 ක් වැය කර තිබුණි. විස්තර පහත දැක්වේ.

3.1.1 ප්‍රතිපාදන සැලසීම හා උපයෝජනය

ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශයේ විසර්ජන වැය ශීර්ෂයේ දෙවැනි වැඩසටහනේ ව්‍යාපෘති අංක 03 යටතේ අවශ්‍ය මුදල් ප්‍රතිපාදන ලබා තිබුණි. මෙහි දී වැඩසටහනේ සමස්ත ප්‍රගතිය පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් ඇගයීමක් නොකර අදාළ ප්‍රතිපාදන වාර්ෂිකව සලසා තිබුණි. මෙම වාර්ෂික ප්‍රතිපාදනයන් 2008,2009 හා 2011 යන වර්ෂවල ඉතිරිය පිළිවෙලින් සියයට 15, සියයට 37 හා සියයට 52 ක් වී තිබුණි. මෙම ඉතිරිවීම් සම්බන්ධව පිළිගත හැකි හේතු ඉදිරිපත් කර නොතිබූ බැවින් අදාළ ඇස්තමේන්තුගත වියදම නිවැරදිව පුරෝකථනය කර නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය. විස්තර පහත දැක්වේ.

විස්තරය	2008	2009	2010	2011
-----	-----	-----	-----	-----
	රු.	රු.	රු.	රු.
ඇස්තමේන්තු ගත				
ප්‍රතිපාදන	500,000,000	500,000,000	350,000,000	1,000,000,000
උපයෝජනය	425,377,720	312,721,386	340,758,510	480,713,451
ඉතිරිය	74,622,280	187,278,614	9,241,490	519,286,549
ඉතිරිය ප්‍රතිපාදනයේ				
ප්‍රතිශතයක් ලෙස	15	37	3	52
ලියාපදිංචි කරන ලද හිමිකම්				
සංඛ්‍යාව	3,450	5,242	14,501	25,697

3.1.2 හමිකම් සහතික සඳහා පිරිවැය

බිම්සථිය වැඩසටහන යටතේ 2007 සිට 2011 වර්ෂය දක්වා ඊට සම්බන්ධ රජයේ ආයතන විසින් රු.1,956,083,802 ක වැයකර සකස් කරන ලද හිමිකම් සහතික ප්‍රමාණය 54,875 ක් විය. ඒ අනුව හිමිකම් සහතිකයක් සඳහා වැය කළ ඒකක පිරිවැය රුපියල් 35,646 ක් විය. 2007 වසරට සාපේක්ෂව 2011 වසර සඳහා දරන ලද වියදමද වැඩිවී තිබුණ අතර සහතික නිකුත් කළ ප්‍රමාණයද, වැඩි වී තිබීමෙන් හිමිකම් සහතිකයක් සඳහා වැය වූ ඒකක පිරිවැය අඩුවී තිබුණි. එහෙත් 2010 හා 2011 යන වර්ෂවල පිළියෙල කරන ලද සහතික සංඛ්‍යාව සැලකිය යුතු මට්ටමකින් වැඩිවී තිබුණේ පෙර වර්ෂවල මනින ලද ඉඩම්වලට අදාළ, එහෙත් සකස් නොකර පැවැති හිමිකම් සහතික මෙම වර්ෂයන්හිදී සම්පූර්ණකර තිබීම නිසා බව විගණනයේදී නිරීක්ෂණය වූ අතර 2011 වර්ෂයේ සහතිකයක ඒකක පිරිවැය අඩුවීමට බලපෑ වෙනත් කරුණු අනාවරණය නොවීය. ඒ අනුව සමස්ත ක්‍රියාවලියේ කාර්යක්ෂමතාව වැඩිකිරීම මඟින් හිමිකම් සහතිකයක් සඳහා වන ඒකක පිරිවැය තවදුරටත් අඩුකර ගතහැකි බව නිරීක්ෂණය විය.

3.1.3 බිම්සථිය වැඩසටහන වෙනුවෙන් දැරූ විශේෂිත පුනරාවර්තන වියදම්

බිම්සථිය වැඩසටහන සඳහා සම්බන්ධවන ආයතන විසින් 2009 වර්ෂයේ සිට 2011 දක්වා වැඩසටහනට සෘජුවම දායක වන බවට හඳුනාගත නොහැකි ගොඩනැගිලි නඩත්තු, යන්ත්‍ර නඩත්තු හා ගමන් වියදම් යන පුනරාවර්තන වියදම් සඳහා එකතුව රුපියල් මිලියන 106.8 ක් වැයකර තිබුණි.

එසේම මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ සහ ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශයේ වැය ශීර්ෂයන්ගෙන් වැයකළ යුතු ගොඩනැගිලි නඩත්තු වියදම් රුපියල් මිලියන 16.4 ක් හා වාහන අලුත්වැඩියා හා වාහන රක්ෂණය කිරීමේ වියදම් රුපියල් මිලියන 2.7 ක්ද බිම් සථිය වැඩසටහනේ ප්‍රතිපාදනවලින් වැයකර තිබුණු බව නියැදි පරීක්ෂණවලදී නිරීක්ෂණය විය.

3.1.4 බිම්සථිය වැඩසටහන වෙනුවෙන් වාහන හා යන්ත්‍ර උපකරණ සඳහා වියදම් දැරීම

මෙම වැඩසටහනට ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය ඇතුළු අදාළ දෙපාර්තමේන්තු තුන වෙනුවෙන් වාහන හා යන්ත්‍ර උපකරණ සඳහා දරා තිබූ වියදම් සම්බන්ධව පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

- (අ) බිම්සථිය වැඩසටහනෙන් රුපියල් මිලියන.12.128 කට මිලදීගත් මිනින්දෝරු උපකරණ ඇතුළු භාණ්ඩ මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ ඉන්වෙන්ට්‍රි ලේඛනවල සටහන් කිරීමේ දී බිම්සථිය වැඩසටහනේ ප්‍රාදේශීය කාර්යාලවලට බෙදා දුන් ප්‍රමාණය හා මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ ඉතිරි ප්‍රමාණය හඳුනාගැනීමට හැකිවන සේ ලේඛණගත කර නොතිබුණි. එසේම බිම්සථිය වැඩසටහන යටතේ බෙදා දුන් උපකරණ එම වැඩසටහනේ වත්කමක් ලෙස හඳුනාගැනීමට හැකි වන පරිදි සලකුණක් යොදා නොතිබීම හේතුවෙන් ප්‍රධාන කාර්යාලයෙන් ලබා දුන් භාණ්ඩ හා බිම්සථිය වැඩසටහන යටතේ ලබා දුන් භාණ්ඩ වෙන් වෙන්ව හඳුනා ගත නොහැකි විය.

(ආ) මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවට පවරා දී තිබුණු වාහන 40 න් වාහන 10ක් බිම්සවිය වැඩසටහන එවකට ක්‍රියාත්මක නොකළ ප්‍රදේශවල මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තු කාර්යාලවලට පවරා දී තිබුණු අතර ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශයට පවරා ඇති වාහන 16 න් වාහන 06 ක් අමාත්‍ය පෞද්ගලික කාර්ය මණ්ඩලයේ නිලධාරීන් සඳහා වෙන්කර දී තිබූ බැවින් එම වත්කම් බිම්සවිය වැඩසටහනේ පරමාර්ථ වෙනුවෙන්ම යොදා ගන්නා බව තහවුරු නොවුණි.

ඇහවීම

(අ) 2009 වර්ෂයේ වියදමට සාපේක්ෂව 2010 වර්ෂයේ දී මෙම වැඩ සටහනේ සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් නිරූපනය කර නොතිබුණත් 2011 වර්ෂයේ දී අයවැය ඇස්තමේන්තු වටිනාකම 2010 ට වඩා තෙගුණයකට ආසන්න ප්‍රමාණයකින් වැඩිකර තිබුණි. එසේම බිම්සවිය වැඩසටහන සඳහා සංයුක්ත සැලැස්මක් හා ක්‍රියාකාරී සැලැස්මක් පිළියෙල කර තිබුණත්, ඒ අනුව කටයුතු කර නොතිබුණ බව නිරීක්ෂණය විය. තවද කාර්යසාධනය අපේක්ෂිත මට්ටමේ නොතිබුණද වෙන්කරන ලද මුදලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් ඉතිරි වී තබා දී වාර්ෂිකව අරමුදල් වෙන්කිරීම වැඩිකරමින් පැවතුණි.

(ආ) බිම් සවිය වැඩසටහන වඩාත් සාර්ථක කරගැනීම සඳහා රාජ්‍ය මට්ටමේ පුළුල් ප්‍රචාරණයක් දියත් කිරීම, දෙපාර්තමේන්තු තුනට අදාළ කාර්යාල ප්‍රාදේශීය මට්ටමින් ඒකාබද්ධ කිරීම සහ එම කාර්යාලවල ලිපිගොනු විධිමත්ව සුරක්ෂිත කිරීමට, අවශ්‍ය උපකරණ ලබාදීම හා ක්‍රමවේද ඇතිකිරීම පිළිබඳ අවධානයක් යොමුකර නොතිබුණි.

(ඇ) මෙම වැඩ සටහන සඳහා වාර්ෂිකව ලබා දෙන ප්‍රතිපාදනවලින් වැඩසටහනට සම්බන්ධිත ආයතන ලබා ගන්නා වාහන හා උපකරණ බිම්සවිය වැඩසටහන සඳහා යොදා ගැනීම වෙනුවට, නිලධාරීන්ගේ වෙනත් අවශ්‍යතා හා ව්‍යාපෘතියෙන් පරිබාහිර පුද්ගලයින් විසින් පරිහරණය කර තිබුණි.

නිර්දේශයන්

(අ) වාර්ෂික අයවැය ඇස්තමේන්තු මගින් වැඩසටහන සඳහා සලසන ලද ප්‍රතිපාදන වැඩි කිරීමේ දී සංයුක්ත සැලැස්ම හා ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ පරිදි වැඩසටහනේ ප්‍රගතිය වගකිවයුතු නිලධාරීන් විසින් සමාලෝචනය කළ යුතුය. එසේම හිමිකම් සහතිකයක් සඳහා වන පිරිවැය අවම කර ගැනීම සඳහා විධිමත් පාලන පද්ධතියක් මගින් වියදම් පාලනය සිදු කිරීම.

(ආ) බිම්සථිය වැඩසටහනට අදාළ සම්පත් හඳුනා ගැනීම හා ඊවා උපරිම ලෙස උපයෝජනය කිරීම සඳහා විධිමත් ඉන්වෙන්ට්‍රි පාලන ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වා දිය යුතුය. එසේම මෙම වැඩසටහනට සාප්පුවම දායක නොවන අංශ වෙත අදාළ වත්කම් පැවරීමේදී සැලකිලිමත් විය යුතු අතර ආයතන නඩත්තු වැනි වියදම් වෙනුවෙන් විශාල මුදලක් වියදම් නොකර වැඩසටහනේ ප්‍රගතිය වැඩිකර ගැනීමට අවශ්‍ය මූලික වියදම් හඳුනාගෙන වැය කිරීමට පියවර ගැනීම.

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම :-

යොමුව 3.1.1 ඡේදය

සැලසුම්කරණ ලද ඉලක්ක ලභාකර ගැනීමේ අපේක්ෂාවෙන් මුදල් වෙන්කරනු ලැබුවද, වැඩසටහනේ පාලනයෙන් බැහැර වූ හේතූන් මත අපේක්ෂිත මානව හා භෞතික සම්පත් නොලැබීම නිසා මුදල් ඉතිරි වී ඇති අතර භාණ්ඩාගාරයෙන් ලද අක් මුදල් ප්‍රමාණවත් නොවීම නිසා ඉටුකරන ලද කාර්යයන් හා සේවාවන් සඳහා මුදල් ගෙවීමටද නොහැකි වී තිබුණි.

යොමුව 3.1.2 ඡේදය

නොයෙකුත් හේතූන් මත යම් නිශ්චිත කාලයක් තුළදී තෝරාගත් ප්‍රදේශයක ඉඩම් සඳහා හිමිකම් සහතික ලබාදීම අපහසු වේ. නමුත් බිම්සථිය වැඩ සටහනේදී ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු රැස්කර පරිගණක ගත කරන බැවින් ඉඩම් පිළිබඳ දත්ත පද්ධතියක් නිර්මාණය වන අතර එම තොරතුරු රාජ්‍ය ආයතන හා නිලධාරීන්ට ප්‍රයෝජනවත් වේ. ඒ අනුව වැඩසටහන වෙනුවෙන් දරණ ලද වියදමින් මුල්කාලයේදී එක් හිමිකම් සහතිකයක් සඳහා ඉහළ පිරිවැයක් දැරුවද එය අනාගතයේදී අඩුපිරිවැයක් වනු ඇත.

යොමුව 3.1. 4 (අ) ඡේදය

"වැඩසටහනට ලබා ගන්නා සම්පත් වැඩසටහනෙන් පරිබාහිර නිලධාරීන්ගේ පරිහරණය සඳහා යොදවා නැත. වැඩ සටහනේ සම්පත් පරිහරණය කරන සියළු දෙනාම වැඩසටහනට සාප්පු හෝ වක්‍රව සම්බන්ධ නිලධාරීන් වේ. "

යොමුව 3.1.4 (ආ) ඡේදය

බිම්සථිය වැඩසටහන යටතේ මිලදීගත් වාහන නිස පරිදි අනුයුක්ත කර ඇති අතර වැඩසටහනේ ක්‍රියාකාරීත්වයට බාධාවක් නොවන පරිදි වැඩ සටහනේ පරමාර්ථ වෙනුවෙන්ම යොදා ගෙන ඇත.

යොමුව -: ඇගවීම (අ) ඡේදය

බිම්සථිය වැඩසටහන සඳහා සකස්කර ඇති සැලසුම් අනුව කටයුතු කරනු ලබන අතර වැඩසටහනට අදාළව පවත්වන සාකච්ඡාවලදී ප්‍රගතිය සමාලෝචනය කර අවශ්‍ය තැන්හිදී අවස්ථානුකූලව හඳුනාගත් සංශෝධනයක් වෙනම් ඊවා සිදුකරනු ලබයි.

යොමුව :- ඇහවීම (ආ) පේදය

පුළුල් ප්‍රචාරන ක්‍රමයක අවශ්‍යතාව හඳුනාගෙන ඒ සඳහා අදාළ ප්‍රචාරන වැඩසටහනක් සකස්කර ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින අතර වැඩසටහනට ප්‍රාදේශීය කාර්යාල එකිනෙකට ආසන්නව ස්ථාපිත කිරීමටත්, ඉඩම් ලියාපදිංචි කිරීමේ කාර්යාලවල තොරතුරු පරිලෝකනය කර පරිගණක ගත කිරීමට අදාළ මූලික කටයුතු ආරම්භ කිරීමත් කර ඇත.

3.2 වැඩසටහන සඳහා හඳුන්වා දී ඇති විශේෂ දිරි දීමනා යෝජනා ක්‍රමය

මෙම ව්‍යාපෘතිය කාර්යක්ෂමවත් ඵලදායී ලෙසත් ක්‍රියාත්මක කරවීම පිණිස වැඩසටහනට අයත් විවිධ කාර්ය මණ්ඩල ශ්‍රේණි වෙනුවෙන් දිරිදීමනා ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මකව පවතින අතර එම දිරි දීමනා ක්‍රමයට සාපේක්ෂව ව්‍යාපෘතියේ ඵලදායකත්වය ඇගයීමට ලක් කරන ලදී.

ඒ අනුව රාජ්‍ය පරිපාලන සහ ස්වදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ අංක EST/8/ALLOW/04/0033 හා 2010 මාර්තු 22 දිනැති චක්‍රලේඛය ප්‍රකාරව මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවය කරන නිලධාරීන් සඳහා දිරිදීමනා ගෙවීම පිළිබඳව පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

(අ) මාසිකව මිනුම් කළ යුතු අවම බිම් කැබලි ප්‍රමාණය තීරණය කර තිබුණේ 1998 වර්ෂයේ දී වන අතර එවකට මිනුම් සඳහා යොදා ගෙන තිබුණේ තියොඩලයිට් නම් මිනුම් උපකරණය වන අතර මිනුම් ඒකකය දම්වැල් විය. එම උපකරණ මගින් මිනුම් කටයුතු සිදු කිරීමේ දී කාර්යසාධනය අවම මට්ටමක පැවති නමුත් බිම්සවිය වැඩසටහන සඳහා වර්තමානයේ භාවිතා කරනු ලබන්නේ GPS හා Total Station වැනි කෙටි කාලයක දී වැඩි මිනුම් ප්‍රමාණයක් සිදුකළ හැක නවීන තාක්ෂණය සහිත උපකරණයන්ය. ඒ අනුව මාසිකව මනිනු ලබන අවම බිම් කැබලි ප්‍රමාණය වැඩි කළ යුතු වීම කෙරෙහි අවධානය යොමු වී නොතිබුණි.

(ආ) නියැදි පරීක්ෂණය අනුව බිම්සවිය වැඩ සටහනට අනුයුක්ත කරන ලද මිනින්දෝරු නිලධාරීන් අතරින් එක් මිනින්දෝරු නිලධාරියෙකුට කාර්තුවකට රු.748,000 සිට රු. 1,156,000ක් දක්වා පරාසයක් තුළ දිරි දීමනා ගෙවීමට මෙම චක්‍රලේඛය අනුව ඉඩකඩ ලැබී තිබුණි. ඒ අනුව නවීන තාක්ෂණික මිනුම් උපකරණ යොදා ගනිමින් මිනින්දෝරුවන් වැඩි ඉඩම් කැබලි ප්‍රමාණයක් කෙටි කලක දී මිනුම් කර තිබුණ ද මෙම මිනුම් කරන ලද බිම් කැබලි වෙනුවෙන් හිමිකම් සහතික නිකුත් කිරීමට හැකිව තිබුණේ ඉන් සියයට 46 ක පමණ ප්‍රතිශතයක් සඳහා පමණි. එනම් 2011 දෙසැම්බර් වන විට මනිනු ලැබූ මුළු ඉඩම් කැබලි 448,521කින් හිමිකම් සහතික ලියාපදිංචිකර තිබුණේ ඉඩම් කැබලි 208,883කට පමණි. මේ අනුව මෙම දිරි දීමනා ක්‍රමය හිමිකම් සහතික නිකුත් කිරීමේ සමස්ත කාර්යසාධනයට සෘජුව බලපා නොතිබූ බව නිරීක්ෂණය විය.

- (ඇ) දිරි දීමනා වක්‍රලේඛය ප්‍රකාරව මනින ලද ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාව පමණක් පාදක කරගෙන තිබුණු අතර එක් එක් ඉඩම් කැබැල්ලක වර්ග ප්‍රමාණය නොසලකා හැර තිබුණි. මේ අනුව මනින ලද වර්ග ප්‍රමාණය වැඩි වුවද කැබලි ගණන අඩු සියඹලාණ්ඩුව වැනි ප්‍රදේශවල මිනින්දෝරු නිලධාරීන්ට අඩු දිරි දීමනාවක්ද හෙක්ටයාර් ගණන අඩු නමුත් කැබලි ගණන වැඩි මොරටුව වැනි ප්‍රදේශවල මිනුම් කළ නිලධාරීන්ට වැඩි දිරි දීමනාවක්ද ගෙවා තිබුණි. දිරි දීමනා ගෙවීමේදී මනින ලද කැබලි සංඛ්‍යාව හා අදාළ ඉඩමේ වර්ග ප්‍රමාණය කෙරෙහිද සැලකිල්ලක් නොදැක්වීම නිසා දිරිදීමනා ගෙවීමේ දී ප්‍රාදේශීය වශයෙන් විශාල වූ විෂමතාවයක් පැවතුණි.
- (ඈ) බේම්සරිය වැඩසටහන මෙහෙයවන මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව, ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව සහ රෙජිස්ටාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවය කරන නිලධාරීන් සඳහා හිමිකම් සහතික පිළියෙල කිරීම මත ගෙවා තිබූ දිරි දීමනා වටිනාකම අවුරුදු හතරක් සඳහා ආසන්න වශයෙන් රු.394,004,777ක් විය. තව ද 2011 වර්ෂය වෙනුවෙන් ගෙවිය යුතු සම්පූර්ණ දිරි දීමනා වටිනාකම ඉහත සංඛ්‍යාවට ගෙන නොමැති අතර එම සංඛ්‍යා නොසලකා හැර වුවද එක් හිමිකම් සහතිකයක් වෙනුවෙන් වැයකර තිබුණු වාර්ෂික සාමාන්‍ය දිරි දීමනා පිරිවැය රු.8,059 ක් විය.
- (ඉ) ගෙවීම් කරන ලද මුළු දිරි දීමනාවෙන් මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්ට පමණක් වැයකර තිබුණු මුළු දිරි දීමනා පිරිවැය සියයට 60 ක් විය. මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ මිනුම් නිලධාරීන්ට දිරි දීමනා ගෙවනුයේ ඉහත දැක්වෙන විස්තර යටතේ මනිනු ලබන ඉඩම් කැබලි ප්‍රමාණය පදනම් කරගෙන වුවද, ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් හට දිරිදීමනා ගෙවනුයේ සකස් කරනු ලබන ලිපි ගොනු අනුව වේ. තවද ඉඩම් රෙජිස්ටාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් හට දිරි දීමනා ගෙවනුයේ සකස් කරන ලද සහතික ප්‍රමාණය පදනම් කරගෙන වේ. මේ අනුව දිරිදීමනා ක්‍රමය සමානත්වතාවය රැකෙන අයුරින් හා සියළු සේවක කණ්ඩායම් දිරිගැන්වෙන අයුරින් ක්‍රියාත්මක කර නොතිබුණි.
- (ඊ) නියැල පරීක්ෂාවේ දී අනාවරණය වූ පරිදි මොරටුව ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයේ කටුබැද්ද ග්‍රාම නිලධාරී වසමේ ඉඩම් හිමිකරුවන් 25 දෙනෙකුගේ අයිතිය 1998 අංක 21 දරන හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනතේ 14 වන වගන්තිය ප්‍රකාර 2010 අගෝස්තු 17 දිනැති අංක 1607/17 දරන ගැසට් පත්‍රය මගින් ප්‍රකාශයට පත්කර තිබුණි. මෙම ප්‍රදේශයට අදාළ රජයට අයත් ප්‍රවේශ මාර්ග 30 ක් එම නිවේදනයේ ඇතුළත් වී තිබුණි. මෙම ප්‍රවේශ මාර්ග 30ට අදාළව ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ලිපිගොනු සකස් කිරීම හෝ රෙජිස්ටාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සහතික නිකුත් කිරීමක් සිදු නොකළ ද දිරි දීමනා ලබා ගැනීමේ දී රජයේ ඉඩම්, ප්‍රවේශ මාර්ග ආදිය එක් ඊකකයක් සේ සලකා දිරි දීමනා ලබා ගැනීමේ හැකියාව ලැබී තිබුණි.

ඇහවීම

- (i) නිමිකම් සහතිකයක් නිකුත් කිරීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන්ම දායක වන මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව, රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව හා ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව සඳහා ක්‍රියාත්මක වන දිරිදීමනා ක්‍රමය බිම්පරිසර වැඩසටහනේ අවසාන ඉලක්කය සපුරා ගැනීම පිණිස ක්‍රියාත්මක නොවීම නිසා මෙම වැඩසටහනේ කාර්යක්ෂමතාවය අවම මට්ටමක පැවතීම.
- (ii) සේවක කණ්ඩායම් අතර දිරි දීමනා ඉපයීමේ විශාල අසමානතාවයක් පැවතීම.
- (iii) වැඩසටහනේ කාර්ය සාධන වර්ධනයට බලපෑමක් ඇති නොකොට දිරි දීමනා සඳහා වැඩි පිරිවැයක් දැරීමට සිදුවීම.

නිර්දේශ

- (i) මැනුම් කටයුතු වලදී යොදා ගන්නා නවීන උපකරණ ආදිය සැලකිල්ලට ගෙන මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවට අදාල අවම මාසික ඉලක්ක කැබලි ප්‍රමාණය වැඩි කළ යුතුය.
- (ii) මනින ලද කැබලි සංඛ්‍යාව මෙන්ම ඉඩම් කැබලිවල වර්ග ප්‍රමාණය ද සැලකිල්ලට ගැනීම.
- (iii) අවම බිම් කොටස් ප්‍රමාණය තීරණය කිරීමේ දී අදාල ප්‍රදේශය පිළිබඳව ද සැලකිල්ලට ගත යුතුය.
- (iv) වැඩසටහනට අදාල ඉලක්ක හා ප්‍රගතිය කාලීනව ඇගයීමට ලක් කිරීම.

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම

යොමුව 3.2. (අ) ඡේදය

බිම්පරිසර මිනුම් සඳහා රජයේ මිනින්දෝරුවෙකුගේ මාසික ඉලක්කය කැබලි 30 සිට කැබලි 40 දක්වා වැඩිකර ඇත. එමෙන්ම වෙනත් මැනුම්වලට වඩා බිම්පරිසර මැනුම් සඳහා අමතර කාලයක් වැය කිරීමට සිදුවන අතර රුක් ආවරණ සහිත ප්‍රදේශවල ඉඩම් මායිම් මැනීමේදී ජී.පී.එස් (GPS) භාවිතය යොදාගත නොහැකි බවද හඳුනාගෙන ඇත.

යොමුව 3.2. (ආ) ඡේදය

" තෙවෙනි පාර්ශවයන් විසින් ඉඩම් අයිතිය සම්බන්ධයෙන් ගත යුතු තීරණ (ප්‍රාදේශීය ලේකම්, අධිකරණය), ඊතාර දේවාලගම් ඉඩම්, හිමිකම් සනාථ කළ නොහැකි ඉඩම්, හිමිකම් ඉදිරිපත් නොවූ ඉඩම්, පත්ඉරුවල ගැටළු සහිත ඉඩම් හා අයිතිකරු විදේශගතවීම් යනා දී හේතු නිසා මනිනු ලබන සැම ඉඩමක් සඳහාම මුල් අවස්ථාවේ දීම සහතික නිකුත් කළ නොහැකි වේ. ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව ප්‍රකාශයට පත්කරන සැම තීරණයක් සඳහාම පොදුවේ හිමිකම් ලියාපදිංචි කරනු ලැබේ. දිරිදීමනා ගෙවීමේ දී ලියාපදිංචි කරනු ලබන හිමිකම් සහතික පදනම් කරගෙන ගෙවීම් කළහොත් මිනිත්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව මනිනු ලබන සියළු ඉඩම් කැබලි සඳහා එම දෙපාර්තමේන්තුවට දිරිදීමනා ගෙවිය නොහැකි වේ."

යොමුව 3.2. (ඇ) ඡේදය

"මහ නගර සභා හා නගර සභා ප්‍රදේශවල කුඩා ඉඩම් කැබලි ඇති ප්‍රදේශ හැර අනෙකුත් කඩඉම් සිතියම් ප්‍රදේශවල දී මිනිත්දෝරුවකුගේ දිරිදීමනා සහිත සාමාන්‍ය මාසික වැඩ ප්‍රගතිය කැබලි 60-80 අතර පමණ වේ. ඉදිරිපත් කර ඇති නියැදි පරීක්ෂාව සඳහා මොරටුව මහ නගර සභා ප්‍රදේශය තෝරාගෙන ඇති බැවින් දිවයිනේ අනෙකුත් කඩඉම් සිතියම් සකස් කළ විවිධ ප්‍රදේශ යොදාගනිමින් අධ්‍යයනයක් කළ හොත් වාර්තාවේ සඳහන් නිරීක්ෂණයන් වෙනස් වනු ඇත. එසේම" මනිනු ලබන ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාව හා වර්ග ප්‍රමාණය ද සැලකිල්ලට ගෙන දිරි දීමනා ගෙවීමට 2013 වර්ෂයේ දී යෝජනා කර ඇත. ඒ අනුව ප්‍රාදේශීය වශයෙන් ඇතිවිය හැකි විෂමතාවයන් නැති වනු ඇත."

යොමුව 3.2. (ඉ) ඡේදය

මිනිත්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්ට මනිනු ලබන කැබලි සංඛ්‍යාව පදනම් කරගෙන ද, නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්ට ගැසට් කරනු ලබන තීරණ පදනම් කරගෙන ද, රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන්ට ලියාපදිංචි කරනු ලබන ඉඩම් කැබලි ප්‍රමාණය පදනම් කරගෙන ද දිරි දීමනා ගෙවනු ලැබේ.

යොමුව 3.2. (ඊ) ඡේදය

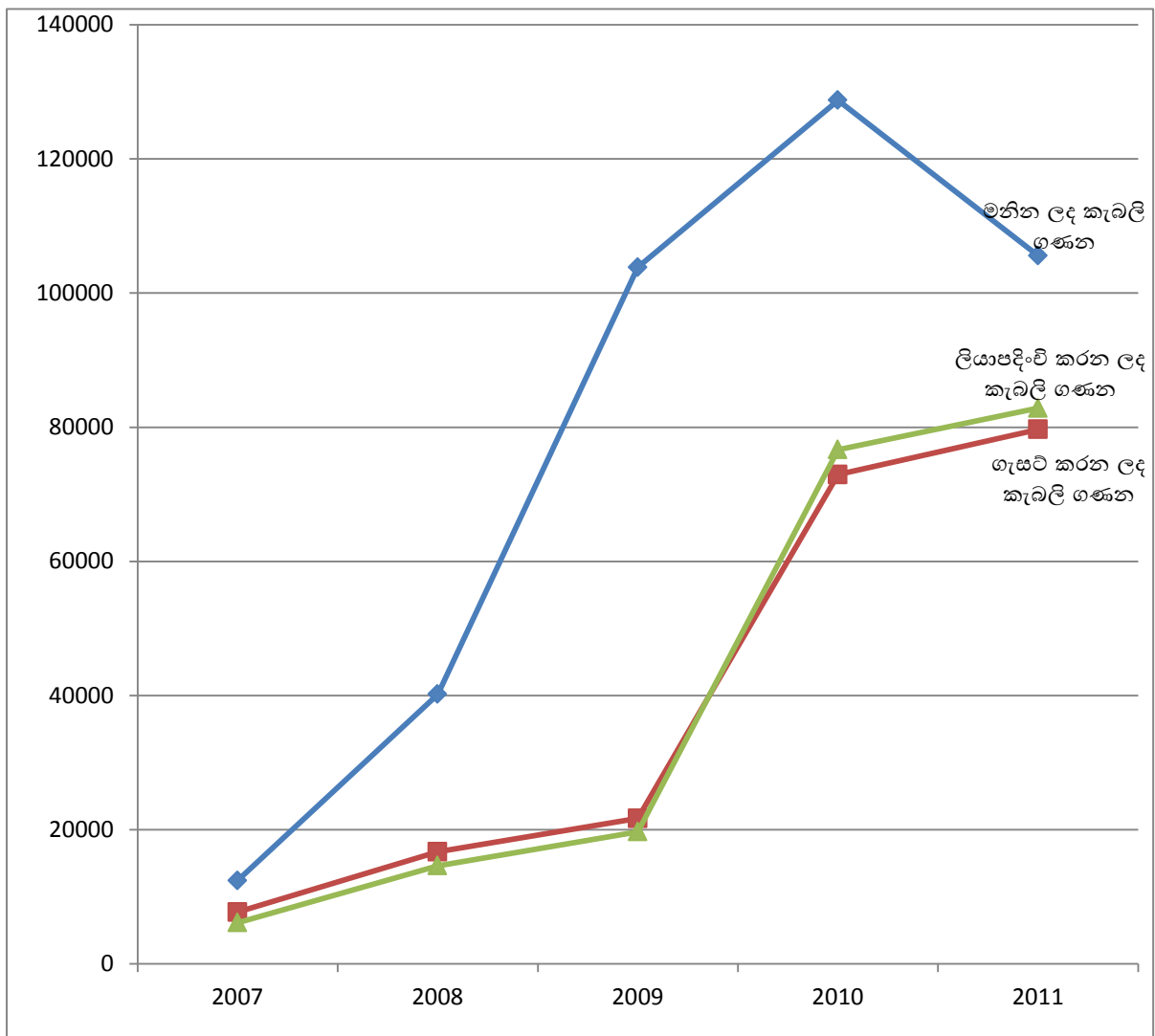
"රජයේ ඉඩම් හා ප්‍රවේශ මාර්ග සඳහා හිමිකම් සහතිකයක් නිකුත් නොකළ ද එවැනි ඉඩම්වලට ඇති රජයේ අයිතිය ලියාපදිංචි කරනු ලැබේ. මීට පෙර එවැනි එක් ඉඩම් කැබලිලක් සඳහා දිරි දීමනා ගෙවා තිබුණ ද 2013 වර්ෂයේ සිට එවැනි ඉඩම් කැබලි 20ක් එක් ඉඩම් කැබලිලක් වශයෙන් සලකා දිරි දීමනා ගෙවීමට යෝජනා කර ඇත. එසේම දිරිදීමනා ගෙවීම සඳහා මෙතෙක් අනුගමනය කළ ක්‍රමයේ පැවති හඳුනාගත් දුර්වලතාවයන් නැති කිරීම සඳහා 2013 වර්ෂයේ දී දිරි දීමනා ගෙවීමේ නව ක්‍රමයක් යෝජනා කර ඇති අතර එය වැඩසටහනේ කාර්ය සාධනය වර්ධනය කිරීමට හේතු වනු ඇත.

3.3 බිම් සවිස වැඩසටහනේ ප්‍රගතිය

3.3.1 බිම් සවිස වැඩසටහනේ එක් එක් කාල පරිච්ඡේදවල ඉලක්ක හා ලබාගත් ප්‍රගතිය පිළිබඳ නිරීක්ෂණය වූ කරුණු.

මනින ලද ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාව, ගැසට් කරන ලද සංඛ්‍යාව හා ලියාපදිංචි කරන ලද කැබලි සංඛ්‍යාව පිළිබඳ විස්තර පහත ප්‍රස්ථාරයෙන් දැක්වේ.

කැබලි සංඛ්‍යාව

රූප සටහන :- බිම් සවිස වැඩ සටහනේ ප්‍රගතිය

මූලාශ්‍රය :- ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශයේ බිම් සවිස සම්බන්ධීකරණ කාර්යාලය

ඉහත දත්ත සටහන අනුව පහත සඳහන් නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

(අ) 2007 සිට 2010 වර්ෂය දක්වා මනිනු ලැබූ ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාව සමඟ සසඳන විට ගැසට් කරනු ලැබූ හා ලියාපදිංචි කරනු ලැබූ ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාව අතර විශාල පරතරයක් නිරීක්ෂණය විය. එය මෙම වාර්තාවේ අංක 3.2 දරණ ඡේදය යටතේ දක්වා ඇති විගණන නිරීක්ෂණයන් පරිදි මැනුම් කටයුතු පමණක් සිග්‍ර ලෙස වර්ධනය වීම නිසා ඇති වූ පරතරයක් බව නිරීක්ෂණය විය.

නමුත් 2011 වර්ෂයේදී මෙම පරතරය අඩු වී තිබුණි. එනම් සහතික ගැසට් කිරීමේ හා ලියාපදිංචි කිරීමේ කාර්යයේ කාර්යක්ෂමතාවය සැලකිල්ලට ගත් විට මනිනු ලැබූ ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාව වර්ධනය නොවීම සමස්ත වැඩසටහනේ ප්‍රගතියට බලපෑමක් ඇති නොවන බව නිරීක්ෂණය විය.

(ආ) ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ගැසට් කරනු ලබන උපලේඛනවල ඇති ඉඩම් කැබලි ප්‍රමාණය හා රෙජිස්ට්‍රාර් ජෙනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ලියාපදිංචි කරන ලද හිමිකම් සහතික ප්‍රමාණය 2009 වර්ෂයේ සිට වර්ධනය වී ඇතත්, එසේ වර්ධනය වී ඇත්තේ පසුගිය වර්ෂවල කටයුතු නිම නොකළ හිමිකම් සහතිකවල වැඩ කටයුතු පසුව නිමකළ නිසා බව නිරීක්ෂණය විය.

3.3.2 බිම්සටිය වැඩසටහනේ අපේක්ෂිත ඉලක්ක හා ලඟා කරගත් ප්‍රගතිය

2008 වර්ෂයේ සිට 2011 වර්ෂය වන විටත් වැඩසටහනට දායක වන ආයතනයන්හි අපේක්ෂිත ඉලක්ක හා ලඟා කරගත් ප්‍රගතිය පිළිබඳ විස්තර පහත දැක්වේ.

	2008			2009			2010			2011		
	ඉලක්කය කැබලි ගණන	ප්‍රගතිය කැබලි ගණන	ප්‍රතිශතය %	ඉලක්කය කැබලි ගණන	ප්‍රගතිය කැබලි ගණන	ප්‍රතිශතය %	ඉලක්කය කැබලි ගණන	ප්‍රගතිය කැබලි ගණන	ප්‍රතිශතය %	ඉලක්කය කැබලි ගණන	ප්‍රගතිය කැබලි ගණන	ප්‍රතිශතය %
මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව	118,200	40,194	34	132,000	103,839	78	130,000	83,002	64	265,680	83,190	31
ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව	106,380	15,701	15	75,000	21,693	29	100,000	72,946	73	212,544	79,678	37
රෙජිස්ට්‍රාර් ජෙනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව	106,380	3,450	3	75,000	5,242	7	100,000	14,501	14	212,544	83,190	39

ප්‍රාදේශීය කාර්යාල මට්ටමින් ගත්කළ ද ඉලක්කගත මට්ටමට වඩා ලඟා කරගත් ප්‍රගතිය ඉතා අවම මට්ටමක පැවති බව නිරීක්ෂණය විය.

බලංගොඩ, දිවුලපිටිය හා තඹුත්තේගම යන ප්‍රාදේශීය කාර්යාල වල ප්‍රගතිය පිළිබඳ නිරීක්ෂණය කිරීමේ දී එම කාර්යාල 2002 වර්ෂයන්හි ආරම්භ කර තිබුණු බවත් 2012 දක්වා දීර්ඝ කාලයක් එක් කොට්ඨාශයක තුළ වැඩසටහනේ කටයුතු ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් එහි කාර්යක්ෂමතාවය ඉතා අවම මට්ටමක පවතින බවත් නිරීක්ෂණය විය.

මෙම තත්වය පිළිබඳ සලකා බලමින් 2010 ඔක්තෝබර් 14 දිනැති අංක 5/1/1/1 දරන ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරයාගේ ලිපියෙන් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ කොමසාරිස් හා මිනුම්පති වෙත වහාම එම වැඩ කොටස් අවසන් කිරීම අත්‍යාවශ්‍ය බව දන්වා තිබුණි.

එසේම බලංගොඩ, රිදීගම, තලාව, මොරටුව, හෝමාගම, තමුත්තේගම, තිස්සමහාරාම, ලුණුගමිට්තොර හා මැදිරිගිරිය යන ප්‍රාදේශීය කාර්යාලවල ද සයයට 95 ක් පමණ මිනුම් අවසන් කර තිබුණි. 2011 දෙසැම්බර් 07 දින පැවැත් වූ මෙහෙයුම් කමිටු රැස්වීම් වාර්තාව පරිදි මෙම වැඩසටහනේ වැඩ කටයුතු 2011 දෙසැම්බර් 31 දින අවසන් කිරීමට තීරණය කර තිබුණි. එසේ නමුත් 2012 අවසන් කාර්තුව වනවිටත් මේ කාර්යාල වසා දමා නොතිබුණි.

3.3.3 සැලසුම් අනුව කටයුතු නොකිරීම

බිම්සවිය වැඩසටහනේ සංයුක්ත සැලැස්මට අනුව වර්ෂ 2007-2021 කාලපරිච්ඡේදයේ මෙම ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට තෝරාගත යුතු ප්‍රදේශ දක්වා තිබුණි. නමුත් තෝරාගත් ප්‍රදේශ හා සත්‍ය වශයෙන් මනින ලද ප්‍රදේශ සමඟ සැසඳීමේ දී එක එක වර්ෂයන්හිදී වැඩසටහන යටතේ ක්‍රියාත්මක කිරීමට සැලසුම් කරන ලද ප්‍රදේශ වෙනුවට වෙනත් ප්‍රදේශ තෝරාගෙන ක්‍රියාත්මක කර තිබුණි.

3.3.4 මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව මගින් මනිනු ලබන ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාව සම්බන්ධ නිරීක්ෂණ

(අ) බිම්සවිය වැඩසටහන වෙනුවෙන් සකස් කළ වර්ෂ 2007-2021 සඳහා වූ සංයුක්ත සැලැස්ම අනුව මිනින්දෝරු නිලධාරීන් විසින් ඉටු කළ යුතු කාර්තාරයන්ට අනුව, මාසයකට එක් මිනින්දෝරු නිලධාරියෙකු විසින් මිනුම් 50 ක සංඛ්‍යාවක් සම්පූර්ණ කළ යුතු බව දක්වා තිබුණි. නමුත් පසුගිය වර්ෂ 5 ක් තුළ සිදුකරන ලද මිනුම් කටයුතු සම්බන්ධ විගණනයේදී නිරීක්ෂණය වූ පරිදි වර්ෂ 03 කදී ඉලක්කගත සංඛ්‍යාවට වඩා අඩුවෙන් මිනුම් කර තිබුණු අතර වර්ෂ 2ක දී වැඩි මිනුම් සංඛ්‍යාවක් කර තිබූ බව නිරීක්ෂණය විය.

(ආ) 2011 වර්ෂයේ දී මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සකස් කළ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ සඳහන් පරිදි මිනුම් කළ යුතු ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාව හා බිම්සවිය වැඩසටහනේ කාර්යාලය විසින් සකස් කළ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මට අනුව මැනුම් කටයුතු සිදුකළ යුතු සංඛ්‍යාව අතර කැබලි 13,030 ක වෙනස්කම් නිරීක්ෂණය විය.

ඇහවීම

සැලසුම් කළ ඉලක්ක කරා ලඟා නොවීමෙන් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලඟාකරගත නොහැකි වීම.

නිර්දේශයන්

- (i) ඉලක්කගත සංඛ්‍යාවන් තීරණය කිරීමේ දී ප්‍රායෝගික තත්ත්වයන් සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් විචලනයන් අවම කර ගැනීමට උත්සාහ කිරීම.
- (ii) ලභාකර ගැනීමට අසමත් ඉලක්කයන් සම්බන්ධයෙන් පසු සමාලෝචනයේ යෙදීම.
- (iii) දිරි දීමනා ඉපයීම ගණනය කිරීමේදී ඉලක්කගත තත්වයන්ට ලභාවීම පිළිබඳ නිර්ණායක සලකා බැලීම.
- (iv) ප්‍රාදේශීය මට්ටමෙන් වැඩ නිම කිරීමට ආසන්නව පවතින ප්‍රදේශවල කාර්යාල සංඛ්‍යාව අවම කොට පවත්වාගෙන යාම.

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම :-

යොමුව 3.3.2 ඡේදය

සමහර ප්‍රාදේශීය කාර්යාල වසා දැමීමට තීරණය කළ ද එකී කාර්යාලවලට යාබද තවත් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශවල බිම්සවිය වැඩසටහන ආරම්භ කිරීම නිසා එම කොට්ඨාශවල කාර්යාල පහසුකම් සපයා ගන්නා තෙක් පැරණි කාර්යාලයේ සිට නව කොට්ඨාශවල කටයුතු කරගෙන යනු ලැබේ. යෝජිත දිස්ත්‍රික් කාර්යාල ආරම්භ කළ පසුව ප්‍රාදේශීය කාර්යාල වසා දැමිය හැකි වේ.

යොමුව 3.3.3 ඡේදය

විවිධ හේතූන් නිසා වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමට තීරණය කළ සමහර කොට්ඨාශවල වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක නොකිරීමටත්, වැඩසටහනට ඇතුළත් නොකළ සමහර කොට්ඨාශ අවහිර වැඩසටහනට ඇතුළත් කිරීමටත් සිදු විය. එය සමස්ත ඉලක්කය සම්පූර්ණ කිරීමට හෝ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ පමාදයන් ඇති වීමට හෝ හේතුවක් නොවිය.

යොමුව 3.3.4 ඡේදය

"බිම්සවිය වැඩසටහන යටතේ 2021 වසර දක්වා සැලසුම් සකස් කර ඇත්තේ යෙදවීමට බලාපොරොත්තුවන මිනින්දෝරුවන් සංඛ්‍යාව පදනම් කරගෙන වුවද, මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් වාර්ෂික ඉලක්ක සකස් කරනු ලබන්නේ ඒ ඒ වර්ෂවල දී සත්‍ය වශයෙන්ම යෙදවිය හැකි මිනින්දෝරුවන් සංඛ්‍යාව මතය. නිලධාරී භිතය නිසා අපේක්ෂිත ඉලක්ක කරා ලභාවීමට නොහැකි විය. දිරිදීමනා අනුමැතිය ලබාගැනීමේ දී සිදු වූ ප්‍රමාදයන්, ලියාපදිංචි බලයලත් මිනින්දෝරුවන්ගේ උනන්දුව සහ උද්යෝගය අඩුවීම, ඉටු කරන ලද වැඩ සඳහා ගෙවිය යුතු මුදල් ගෙවීමේ දී සිදු වූ ප්‍රමාදයන්, මහජන සහයෝගය අඩුවීම හා වෙනත් මිනුම් කටයුතුවල යෙදවීම වැනි කරුණු ප්‍රගතිය අඩුවීමට හේතු වී ඇත."

3.4 වැඩසටහනේ ක්‍රියාකාරීත්වය හා අදාළ ආයතනික සම්බන්ධතාවය

3.4.1. ආයතන අතර සම්බන්ධීකරණය සතුටුදායක නොවීම

මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් කැබැල්ල සහිත මෘදුකාංග, ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ලබාදුන් පසු විමර්ශන කටයුතු සිදුකරනු ලැබේ. ඉන් අනතුරුව හිමිකම් සහතික ලබා දිය හැකි පාර්ශවයන් ගැසට් මගින් ප්‍රකාශයට පත්කරනු ලැබේ. ඒ අනුව රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුවට ලබා දෙන තොරතුරු මත නිකුත් කෙරෙන හිමිකම් සහතික සම්බන්ධ විස්තර ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පවත්වාගෙන නොතිබුණි.

මෙම වැඩසටහනේ ඉදිරි සැලසුම් කටයුතු සඳහා එක් එක් ප්‍රදේශය ආශ්‍රිතව කොපමණ ඉඩම් කොටසක් මැන තිබේද යන්න හා එම ඉඩම් කොටස් වලින් සහතික නිකුත් කළ ඉඩම් කොටස් හැර ඉතිරි ඉඩම් කොටස් සඳහා ඔප්පු ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක වන්නේ ද යන්න පිළිබඳ තොරතුරු පවත්වා ගැනීම කෙරෙහි රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව විසින්ද අවධානය යොමු කර නොතිබුණි.

ඇඟවීම

ඉහත සඳහන් තත්ත්වයන් යටතේ මෙකී ආයතන සම්බන්ධීකරණය කරනු ලබන ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශයේ බිම්සවිය කාර්යාලය විසින් වැඩසටහනේ ප්‍රගතිය හෝ පවතින තත්ත්වය පිළිබඳ තොරතුරු යාවත්කාලීනව පවත්වා නොතිබුණි. තව ද වැඩසටහනට අදාළ සමස්ත ප්‍රගතිය හා වැයකළ වියළුම් ආදී විස්තර පවත්වා නොගැනීම නිසා වැඩසටහනේ සම්බන්ධීකරණ කාර්ය ඉටුකිරීමද එලදායි අයුරින් සිදු වී නොතිබුණි.

නිර්දේශයන්

- (i) සම්බන්ධීකරණ ක්‍රියාවලිය ගොඩනැගීම සඳහා අදාළ ආයතන ප්‍රධානීන්ගේ අවධානය යොමු කරවීම පිණිස අදාළ වගකීම් හා අවශ්‍ය උපදෙස් වක්‍රලේඛ මගින් සන්නිවේදනය කරවීම.
- (ii) මෙම වැඩසටහන ජාතික වැදගත්කමකින් යුතු අවශ්‍යතාවයක් යන්න තහවුරු වන අයුරින් අදාළ නිලධාරී පාර්ශවයන් දැනුවත් කිරීම.
- (ii) සම්බන්ධීකරණ කාර්ය ගොඩනැගීමට ඇති බාධා සහ ගැටළු මගහැර වීම පිණිස බිම්සවිය කාර්යාලය විසින් නිරතුරුව මැදිහත් වීමට හැකිවන පරිදි එහි ආයතනික ව්‍යුහය ශක්තිමත් කිරීම.

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම :-

"වැඩසටහනේ ප්‍රගතිය, පවතින තත්ත්වය පිළිබඳ තොරතුරු, දරන ලද විශදම වැය කළ තොරතුරු අමාත්‍යාංශය සතුව ඇත. 2013 වර්ෂයේ සිට සකස් කරනු ලබන සහතික මහජනයාට බෙදා දීමට ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් කරනු ලබන බැවින් සහතික නිකුත් කළ කැබලි හා හිමිකම් සහතිකයේ අංකය හා දිනය පිළිබඳ විස්තර ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවට පවත්වාගෙන යාහැක. වැඩසටහනට සම්බන්ධ එක් එක් දෙපාර්තමේන්තුව සතු දත්ත එක් රැස් කර පොදු දත්ත පද්ධතියක් පවත්වාගෙන යාමට අවශ්‍ය කටයුතු දැනටමත් ආරම්භ කර ඇත."

3.4.2 ප්‍රාදේශීය කාර්යාල පිහිටුවීම සම්බන්ධ ගැටළු

තොරාගත් ප්‍රදේශයන්හි පෞද්ගලික හෝ රාජ්‍ය අංශයට අයත් කුලී පදනම මත ලබාගත් ගොඩනැගිලි දෙකක මිනින්දෝරු කාර්යාලයක් හා ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ කාර්යාලයක් පිහිටුවීමට කටයුතු කරමින් පැවති අතර ඒ ආසන්න ප්‍රදේශයක ඇති ඉඩම් රෙජිස්ට්‍රාර් කාර්යාලය ද එයට සම්බන්ධ කර ගෙන තිබුණු අතර බොහෝ විට මෙම කාර්යාල එකිනෙකට ආසන්නව ස්ථානගත නොවී පැවති බැවින් ප්‍රදේශයේ ඉඩම් හිමියන් තම අවශ්‍යතාවයන් සඳහා එකිනෙක කාර්යාල වෙත නිකරුණේ යොමුවන බව විගණනයේ දී නිරීක්ෂණය විය.

ඇහවීම

විගණනයේ දී නිරීක්ෂණය වූ පරිදි දැනට බිම්සවිය වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක වූ ප්‍රදේශවල බිම් සවිය වැඩසටහන යටතේ අදාළ සහතිකයක් ලබා ගැනීමට සාමාන්‍යයෙන් වසර 02කට ආසන්න කාලයක් ගතවී තිබුණු බව නිරීක්ෂණය විය. මනින ලද ඉඩම්වලට අදාළ කැඩැස්තර සහියම් ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවට එවීමටත් එම සිතියම්වලට අදාළ විමර්ශන කටයුතු සිදුකර උපලේඛන ගැසට් කර ඒවා රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත යැවීමටත්, අඩුපාඩු සහිත ඒවා හරවා එවීමට සිදුවීමත් නිසා ආයතන අතර පවතින දුරස්ථබව මෙම කාල පමාවට බලපා තිබූ බව විගණනයේ දී නිරීක්ෂණය විය. එසේම බිම්සවිය වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක වන එක් එක් අදියරයන් හිදී තමන් යොමුවිය යුත්තේ කුමන කාර්යාලයට ද යන්න පිළිබඳ පොදු මහජනයාට ද නිසි අවබෝධයක් නොතිබුණි.

නිර්දේශයන්

මහජනතාවට මුහුණපැමට සිදුවන දුෂ්කරතා අවම කිරීමේ අරමුණෙන් අදාළ කාර්යාල එකම ස්ථානයක ස්ථාපිත කිරීම සිදුකළ යුතුවේ. එහි දී ආබාධිත අයට ප්‍රවිෂ්ඨවීමට පහසුකම් ඇති ස්ථාන තෝරා ගැනීම හා පිරිවැය ද සැලකිල්ලට ගත යුතු වේ.

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම :-

ප්‍රාදේශීය කාර්යාල එකම ස්ථානයක පවත්වාගෙන යාමට උපදෙස් දී ඇති නමුත් අවශ්‍යතාවයන්ට සරිලන එක් ගොඩනැගිල්ලක් සොයා ගැනීම අපහසු වී ඇති බැවින් දෙපාර්තමේන්තු තුනේම අවශ්‍යතාවයන් ඉටු වන පරිදි එක් ගොඩනැගිල්ලක දෙපාර්තමේන්තු තුනම ස්ථානගත කිරීම ප්‍රායෝගිකව අපහසුය. 2013 වර්ෂය සිට ක්‍රියාත්මක වන ක්‍රමවේදය අනුව ප්‍රාදේශීය කාර්යාලවලින් මහජනයාට අවශ්‍ය තොරතුරු ලබාගත හැකි වේ.

3.4.3 ආයතන අතර තොරතුරු හුවමාරුව

ප්‍රාදේශීයව පිහිටුවා ඇති ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තු කාර්යාල විසින් නිරවුල් ඉඩම් සඳහා 1998 අංක 21 දරන හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනතේ 14 වන වගන්තිය යටතේ එවනු ලබන ගැසට් කිරීමට අදාළ වන උපලේඛන හා ලිපිගොනු ප්‍රධාන කාර්යාලය විසින් නිසි පරිදි පරීක්ෂා කිරීමෙන් පසු ගැසට් නිවේදන සඳහා යොමුකර ගැසට් පත්‍ර මුද්‍රණයෙන් පසු හිමිකම් සහතික නිකුත් කිරීම සඳහා රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුවට යවනු ලබන අතර නිකුත් කළ නොහැකි අඩුපාඩු සහිත උපලේඛන නැවත ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රධාන කාර්යාලයට හරවා එවන ලැබ එම කාර්යාලයෙන් ඊවා නැවත ප්‍රාදේශීය කාර්යාලවලට ලබා දීම සඳහා අනුගමනය කරන කමවේදය සඳහා දිගු කාලයක් ගතවන බව නිරීක්ෂණය විය. රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුවෙන් නිකුත් කළ සහතිකවල විස්තරයක් (අංකය හා දිනය ආදී) නැවත ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවට හෝ අදාළ ප්‍රාදේශීය කාර්යාලයට ලබා දීමක් සිදු නොවන බැවින් මහජනයා සමඟ සම්බන්ධවන ප්‍රාදේශීය කාර්යාලවලට විවිධ ගැටළුවලට මුහුණ දීමට සිදුවී ඇති බව නිරීක්ෂණය විය.

ඇහවීම

- (i) ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රධාන කාර්යාලය මගින් උපලේඛන රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් වෙත යොමු කළ දිනය හා අදාළ විස්තර ප්‍රාදේශීය කාර්යාල නොදැන සිටීම නිසා මහජනයාට අවශ්‍ය නිසි උපදෙස් ලබාදිය නොහැකි වීම.
- (ii) වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක වන ආයතන අතර පවතින අන්තර් සම්බන්ධතාවය මදවීම නිසාත්, වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රමවේදයේ පවතින අඩුපාඩු නිසාත්, ඵලදායී ලෙසත් කාර්යක්ෂම හා අරපිරිමැසුම්දායී ලෙස මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක නොවීම.
- (iii) රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුවෙන් පිළියෙල කරනු ලබන හිමිකම් සහතික පිළිබඳ ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ ප්‍රාදේශීය කාර්යාලය දැනුවත් නොකිරීම නිසා ක්ෂේත්‍රය තුළ දී හමුවන මහජනතාව ඊ පිළිබඳ දැනුවත් කළ නොහැකි වීම.

(iv) මහජනයාට පහසුවන ලෙස හා සරලව තේරුම්ගත හැකිවන ලෙස ප්‍රාදේශීය කාර්යාලවලින් ලැබෙන සේවය නොලැබීම වැඩසටහනේ ප්‍රගතිය අවම වීමට බලපා තිබීම.

නිර්දේශ

(i) අමාත්‍යාංශ දෙකක් හා දෙපාර්තමේන්තු හතරක් යටතේ එක් වැඩසටහනක් ක්‍රියාත්මක වීම සංකීර්ණ තත්ත්වයක් බැවින් මෙකී ආයතනික ව්‍යුහය එක් ආයතනයක් යටතේ විධිමත්ව පාලනය කිරීම.

(ii) ගැටළු නිරාකරණය සඳහා ආයතන කිහිපයේම නිලධාරීන් එක්ව ජංගම සේවා වැඩසටහන් මගින් මහජනයා හමුවට යාම.

(iii) කාර්යාල අතර සම්බන්ධීකරණය ශක්තිමත් කිරීම.

(iv) ජාතික වශයෙන් වැඩසටහන පිළිබඳ නිතර පුළුල් ප්‍රචාරණයක් ලබාදිය යුතු වීම.

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම :-

2013 වර්ෂයේ සිට ක්‍රියාත්මක වන ක්‍රමවේදය අනුව ප්‍රාදේශීය කාර්යාලවලින් මහජනයාට අවශ්‍ය තොරතුරු ලබාගත හැකිවේ.

3.4.4 මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව මෙම වැඩසටහනට දායකවීම සම්බන්ධ නිරීක්ෂණ

මෙම වැඩ සටහනේ මූලික අදියර වන අදාල ඉඩම්වල මැනුම් කටයුතු සිදුකරනු ලබන මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ කාර්ය භාරය ඉතා වැදගත්වන අතරම මෙම දෙපාර්තමේන්තුවේ මැදිහත්වීම සම්බන්ධ නිරීක්ෂණයන් පහත පරිදි විය.

(අ) ඉඩම් මැනීමේ දී, මායිම් එකඟතාවය ලබා නොගැනීම, අයිතිකරුවන් නොමැති අවස්ථාවල දී ඉඩම් මැනීම, එකඟතාවයක් නොමැති මායිම් මැනීම වැනි මැනීම් ගැටළු නිසා මෙතෙක් ගැටළු පැන නැගී නොතිබුණු ඉඩම් සඳහා අලුත් ගැටළු මතුවන අවස්ථා ද නිරීක්ෂණය විය. එනම් පැවති ඉඩම් අහිමිවීම, අසල්වැසියන් සමග ආරවුල් ඇතිවීම, ආරවුල් හේතුවෙන් කෘෂිකාර්මික කටයුතු අඩපන වීම, අයිතිය නොමැති අයට හිමිකම් සහතික පිරිනැමීම වැනි අවස්ථා නිරීක්ෂණය විය.

- (ආ) හිමිකම් සහතික නිකුත් කර අවසන් වූ පසු මිනින්දෝරු කාර්යාලය මගින් සංශෝධිත සිතියම්, ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ කාර්යාලයට එවීම නිසා ලබා දුන් හිමිකම් සහතික සංශෝධනය කිරීමට හැකියාවක් නොමැති බැවින් මුල් අදියරයන්හිදී ඒ පිළිබඳ සැලකිලිමත්ව කටයුතු කළයුතු බව නිරීක්ෂණය විය.
- (ඇ) බලයලත් මිනින්දෝරුවන් මගින් සිදුකරනු ලබන මිනුම් කටයුතුවලදී ඔවුන්ගේ කාර්යන් අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් ලබාගන්නා අධීක්ෂණ ගාස්තු සඳහා නිසි අනුමැතිය ලබා නොතිබූ අතර, ඉහත ඡේදයන් යටතේ දක්වා ඇති පරිදි මිනුම් කටයුතු සිදුකෙරෙන කැබලි සංඛ්‍යාවට වඩා සකස්කරන ලද හිමිකම් සහතික වලට අදාළ කැබලි සංඛ්‍යාව අවම බැවින් ඒ පිළිබඳව සලකා නොබලා දිගින් දිගටම බලයලත් මිනින්දෝරුවන්ගේ සේවයද ලබාගෙන තිබුණි.
- (ඈ) හිමිකම් සහතිකයේ දක්වන ඉඩමට අදාළ පිඹුරේ, සංවර්ධන සැලැස්ම ඇතුළත් නොකිරීම නිසා අදාළ පළාත් පාලන ආයතන විසින් එම පිඹුර පිළිනොගැනීම නිසා මහජනයාට අපහසුතා ඇතිවීම.
- (ඉ) ප්‍රාදේශීය මිනින්දෝරු කාර්යාලවලින් කැමැත්තරු පිඹුරුවලට අදාළ සහතික පිටපත පමණක් එවීම හෝ සහතික පිටපත නොමැතිව දත්ත පමණක් එවීම හෝ අදාළ ඉඩම්වල පිඹුරු, සිතියම් (CAD Plan) නොමැතිව සහ මාස 02 කට ආසන්න කාලයක ප්‍රමාදයෙන් යුතුව ඉදිරිපත් කිරීම හේතුවෙන් ප්‍රාදේශීය ඉඩම් රෙජිස්ට්‍රාර් කාර්යාලවල පිඹුරු සිතියම් ඇතුළත් හිමිකම් සහතික මුද්‍රණය කිරීමට ප්‍රමාද වී ඇති බව අනාවරණය විය. ඒ අනුව ප්‍රදේශ 09 ක කැබලි සංඛ්‍යාව 122 සිට 1376 ක පරාසයක් සඳහා මෙම ප්‍රමාදය බලපා තිබුණි.

ඇගවීම

- (i) ඉහත සඳහන් දුෂ්කරතාවයන් නිසා බිම්සවිය වැඩසටහන පිළිබඳ මහජනයාට ඇත විශ්වාසය පළද වීම.
- (ii) සැලසුම් කළ ඉලක්කයන් වෙත ලඟාවීමට මෙම ගැටළු බාධාවක් වීම.
- (iii) බැංකු ආයතන හා අනෙකුත් රාජ්‍ය හෝ පළාත් පාලන ආයතන අතර මේ පිළිබඳ එකඟතාවයන් නොමැති වීම නිසා මෙම වැඩසටහනේ සාර්ථකත්වයට බාධාවන් ඇතිවීම.
- (iv) ඉඩම් හිමියන් මෙතෙක් මුහුණ නොදුන් නව ගැටළු නිර්මාණය වීම.

නිර්දේශයන්

- (i) හැකි සෑම විටම ඉඩම් හිමියන් දැනුවත් කර ඉඩම් මැනීමට ඔවුන්ට සම්බන්ධ කර ගැනීම හා මිනුම්වලට අදාළව එකඟතාවය ලබා ගැනීම.
- (ii) පළාත්පාලන ආයතන මගින් හඳුන්වා දී ඇති සම්මතයන් හා රෙගුලාසිවලට ද, බැංකු වැනි වෙනත් ආයතනවල අවශ්‍යතාවයන්ට හැකි තාක් අනුකූලව කටයුතු කිරීම.
- (iii) ගැටළු අවම කිරීමේ අරමුණින් මිනිත්දෝරු නිලධාරීන් තම වෘත්තීය ආචාරධර්මවලට අනුකූලව කටයුතු කිරීම.
- (iv) බලයලත් මිනිත්දෝරුවන් සේවයේ යෙදවීමේ දී බිම් සවිස වැඩ සටහනේ සමස්ත ප්‍රගතිය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් කළ යුතු වීම.
- (v) වෙනත් ආයතන හා පාර්ශව වෙත යැවිය යුතු සිතියම් හා අනෙකුත් තොරතුරු අප්‍රමාදව යැවීමට කටයුතු කිරීම.

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම :-

- (අ) ඉඩම් මැනීමට පෙර ඉඩම් හිමියා දැනුවත් කර මැනීමේ දී පොදු එකඟතාවක් මත ක්ෂේත්‍රයේ පවතින මායිම් මනිනු ලැබූව ද වෙනසක් ඇති බව පෙනී ගිය හොත් ගැටළුකාරී තත්ත්වයක් ඇති වේ. තවද පැරණි ව්‍යවස්ථාපිත පිඹුරු අනුව රජයට අයත් ඉඩම් කැබලි වෙන්කර කැබලි කර තිබේ. කඩඉම් සිතියම් පිළියෙල කිරීමේ දී එම පැරණි ව්‍යවස්ථාපිත පිඹුරු තුළ වූ රජයට අයිති ඉඩම් අධීෂ්ඨාපනය කර පෙන්වනු ලබයි. එවැනි අවස්ථාවල දී කඩඉම් සිතියම තුළ වූ සමහර ඉඩම් කැබලි කොටස්වලට වෙන් වේ. එසේම සමහර අවස්ථාවල එකම හිමිකරු විසින් ඔප්පු කිහිපයකින් හිමිකම් කියන ඉඩම් සඳහා මායිම් වෙන්ව හඳුනා ගැනීමට නොහැකිව ඇති අවස්ථාවලදී එවැනි කැබලි ඒකාබද්ධ කර මනිනු ලැබේ.
- (ආ) කඩඉම් සිතියම් පිළියෙල කළ පසුව සංශෝධිත මිනුම් සිදු කරනු ලබන්නේ ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ ඉල්ලීම අනුවය. එසේම යම් තාක්ෂණික දෝෂ ඇති බවට තහවුරු වුවහොත් ඒවා සංශෝධනය කරනු ලබන්නේ ඉඩම් හිමිකරු හා රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දැනුවත් කර ඔවුන්ගේ ද එකඟතාව මතය.
- (ඇ) ලියාපදිංචි බලයලත් මිනිත්දෝරුවන් තෝරා ගැනීම, වැඩ පැවරීම, ගෙවීම් කිරීම නිසි ක්‍රමවේදයක් අනුව සිදුකරනු ලබයි.
- (ඈ) හිමිකම් සහතිකයේ අරමුණ හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීම වේ. එබැවින් මෙකී කාර්යයට අදාළ මූලික දත්ත පමණක් කඩඉම් සිතියමට ඇතුළත් කරනු ලැබේ. ඉඩමේ ඇති සංවර්ධනයන් කඩඉම් සිතියමට ඇතුළත් නොවීම නිසා ගැටළු පැන නැගී ඇති බවට ලැබී ඇති නියෝජනයන් සලකා ඉදිරියේ දී ඒවා ද කඩඉම් සිතියමට ඇතුළත් කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් සකස් කරමින් පවතී.

(ඉ) "ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් හිමිකම් සහතිකය නිකුත් කිරීමට හඳුනාගන්නා ඉඩම් විස්තර ගැසට් මගින් ප්‍රසිද්ධ කිරීමෙන් අනතුරුව එම කැබලිවලට අදාළ කඩඉම් පිඹුරු අංඛිත පිටපත් රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් වෙත ලබාදෙනු ලැබේ. එහෙත් ප්‍රමාදය වැලැක්වීම සඳහා කඩඉම් සිතියමේ පිටපත් යවන අවස්ථාවේදීම එම සිතියම් තුළ සහතික ලබාදිය හැකි බවට අනුමාන කරන කැබලි සඳහා අංඛිත කඩඉම් පිඹුරුද සකස්කර හිමිකම් රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් වෙත යවනු ලැබේ. කෙසේ නමුත් ගැසට් මගින් අවසන් තීරණ ප්‍රසිද්ධ කළ පසුව තවදුරටත් අවශ්‍ය වන කඩඉම් පිඹුරු වේ නම් ඒවා දෙවනුව සකස්කර යවනු ලැබේ. එවැනි අවස්ථාවලදී පමණක් සුළු ප්‍රමාදයන් සිදුවිය හැක."

3.4.5 ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව මෙම වැඩසටහනට දායකවීම සම්බන්ධ නිරීක්ෂණ

බිම්සථිය වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අධිකාර බලය හිමිව ඇති ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව මෙම වැඩසටහනට සම්බන්ධවන ආකාරය පිළිබඳ පරීක්ෂාවේ දී පහත කරුණු අනාවරණය විය.

(අ) විමර්ශන කටයුතු සඳහා නිසි ක්‍රමවේදයක් නොතිබීම

බිම්සථිය වැඩසටහන යටතේ ප්‍රධාන කාර්යයක් වන විමර්ශන කටයුතු කිරීම සඳහා විවිධ ක්‍රමවේද භාවිතා කර තිබුණි. ඒ අනුව මුල් අවස්ථාවලදී විමර්ශන නිලධාරීන් විමර්ශන කටයුතු කරන අතරතුරදී මිනිත්දෝරුවන් මිනුම් කටයුතු සිදුකර තිබුණි. ඉන්පසු මිනිත්දෝරුවන් විසින්ම විමර්ශන කටයුතු සිදුකර මිනුම් කටයුතු කිරීමට තීරණය කර තිබුණි. අවසාන වරට ග්‍රාම නිලධාරීන් විසින් විමර්ශන කටයුතු සිදුකිරීමට යෝජනා කර තිබුණද විගණන අවස්ථාව වන 2012 අගෝස්තු වන විටත් ඒ සඳහා පැහැදිලි ක්‍රමවේදයක් තීරණය කර නොතිබුණි. විමර්ශනයට ලක් වූ සිද්ධීන් අතර හිමිකරුවන්ගේ නිවැරදි නම් සඳහන් නොකිරීම, ඉඩමේ ප්‍රමාණය වැරදියට දැක්වීම, ඉඩමේ ප්‍රවේශ මාර්ග විස්තර ආදිය නිවැරදිව සඳහන් නොකිරීම ආදිය විය. ඒ අනුව හිමිකම් සහතික නිකුත් කිරීමේ දී සිදුවන ප්‍රමාදය මහනැරවීම සඳහා විධිමත් ක්‍රමවේදයක් තුළ විමර්ශන කටයුතු සිදුවිය යුතු බව නිරීක්ෂණය විය.

(ආ) විමර්ශන කටයුතුවල අඩුපාඩු

විමර්ශන කටයුතු නිසි පරිදි සඳු නොකිරීම නිසා එතෙක් නිරවුල් ඔප්පු පැවති ඉඩම් හිමියන්ට ඉඩම් ගැටළු මතු වී තිබූ අවස්ථාවන් සහ 1998 අංක 21 දරන හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ පනතේ 14 වන වගන්තිය යටතේ ගැසට් කරන ලද උපලේඛන, රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් වෙත යැවූ පසු ඉඩම් හිමියන්ගේ විස්තර, ඉඩමේ ප්‍රමාණයන් නිවැරදිව සඳහන් නොකිරීම ආදී හේතූන් මත එම උපලේඛන නැවත ආපසු හරවා එවන අවස්ථාවන් මෙන්ම විමර්ශන කටයුතු නිසි පරිදි නොකිරීම නිසා බොහෝ නිරවුල් ඔප්පු පවතින ඉඩම් හිමියන්ට අවුල් සහගත තත්ත්වයන් උද්ගත වූ අවස්ථාද නිරීක්ෂණය විය. නියැදි පරීක්ෂාවේ දී අනාවරණය වූ එවැනි අවස්ථාවන් කිහිපයක් පහත පරිදි විය.

- (i) නිකුත් කරන ලද හිමිකම් සහතිකයක් අවලංගු කිරීමේ බලය ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ කොමසාරිස්වරයා වෙත නොමැති බැවින් නිවැරදි විමර්ශනයකින් තොරව හිමිකම් සහතිකයක් නිකුත් කිරීමෙන් පාර්ශවයන් ගණනාවකට විශාල අසාධාරණයක් සිදු වී තිබීම.
- (ii) විමර්ශන නිලධාරීන් විසින් ඉඩම් සම්බන්ධ නිවැරදි නොවන උපදෙස් පුද්ගලයින්ට ලබා දී තිබීම.
- (iii) නිසි කරුණු විමසීමකින් තොරව හිමිකම් සහතික නිකුත් කිරීමෙන් පුද්ගලයින්ට අයත් වගා බිම්, ප්‍රවේශ මාර්ග අහිමි වීමෙන් ආර්ථික හා සමාජීය ගැටළු ඇති වී තිබීම.
- (iv) නිකුත් කරන ලද හිමිකම් සහතිකයේ තොරතුරු නිවැරදි නොවීමෙන් මූල්‍ය ආයතනවලින් ණය මුදල් ලබාගැනීමේ දී ගැටළු ඇති වී තිබීම.
- (v) හිමිකම් සහතිකයක් නිකුත් කිරීමට පෙර ප්‍රාදේශීය ඉඩම් රෙජිස්ට්‍රාර් කාර්යාල වලින් ලියාපදිංචියට අදාළ විස්තර නිසි පරිදි පරීක්ෂා කර නොතිබීම නිසා වර්තමාන හිමිකරුට ඉඩමේ අයිතිය නොලැබී පෙර හිමිකරුවෙකුට ඉඩමේ අයිතිය, හිමිකම් සහතිකය මගින් ලැබී තිබීම.

ඇගවීම

- (i) විමර්ශන කටයුතු සම්බන්ධයෙන් නිසි ක්‍රමවේදයක් හා සම්බන්ධීකරණයක් නොතිබීමෙන් විවිධ ගැටළු ඇතිවීම.
- (ii) මුල් විමර්ශන අවස්ථාවේදී මතු විය හැකි ගැටළු නිවැරදිව හඳුනා නොගැනීමෙන් පසුකාලීනව ඒවා සංකීර්ණ තත්ත්වයට පත් වියහැකි වීම.
- (iii) නිසි ලෙස තහවුරු නොකළ දත්ත මත ලේඛන සකස් කිරීමෙන් මතුවන ගැටළු හේතුවෙන් වැඩසටහනේ සාර්ථකත්වයට බලපෑම් ඇතිවීම.

නිර්දේශයන්

- (i) විමර්ශන කටයුතු සම්බන්ධයෙන් පිළිගත් නිර්ණායකයන් තීරණය කර විමර්ශනයේ දී අදාළ කර ගැනීම.
- (ii) විමර්ශන මගින් කෙරෙන නිරීක්ෂණයන් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කළ යුතු ආකාරය පිළිබඳ පැහැදිලි උපදෙස් ලබා දීම.
- (iii) වැඩසටහනට සම්බන්ධවන සියළු පාර්ශවයන්ගේ එකඟතාවයෙන් සකස් කළ ඉල්ලුම් පත්‍රයක් භාවිතා කිරීම.

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම :-

(අ) "විවිධ අත්හදා බැලීම් අනුගමනය කිරීම නිසා වරින් වර වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රමවේදයන් වෙනස් කර ඇත. නමුත් එම සියළුම ක්‍රමවේදයන් සමාලෝචනය කර 2013 වර්ෂයේ සිට ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වා දී ඇත. එ අනුව සෑම ඉඩම් කොටසක් සම්බන්ධයෙන්ම ග්‍රාම නිලධාරී මගින් ලබාගන්නා මූලික තොරතුරු පත්‍රිකාව පදනම් කරගෙන ඉදිරි කටයුතු කරනු ලැබේ. ඒ අනුව ඉදිරියේ දී ගැටළු ඇති නොවනු ඇත."

(ආ) ඉඩම් ලේඛන හා තොරතුරුවල අවිධිමත්භාවය නිසා මහජනයා විසින් ලබා දෙන තොරතුරුවල ගැටළු පැවතීම නිසාත් ඉඩම්වලට අදාළ සියළුම ගැටළු අනාවරණය නොවන අවස්ථාවන් ඇත.

3.4.6 රෙජිස්ටාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව මෙම වැඩසටහනට දායකවීම සම්බන්ධ නිරීක්ෂණ

ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවෙන් හිමිකම් සහතික නිකුත් කිරීම සඳහා නිර්දේශ කරන ලද උපලේඛන ලද පසු හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීම හා සහතික නිකුත් කිරීම සම්බන්ධ කාර්යයන් ඉටු කරන රෙජිස්ටාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව මෙම වැඩසටහනට දායකවන ආකාරය පරීක්ෂා කිරීමේ දී පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

(අ) කැඩැස්තර සිතියමක් සකස් කළ පසු එම ප්‍රදේශයේ ඉඩම් සඳහා හිමිකම් සහතික නිකුත් නොකළ ඉඩම් වෙනුවෙන් ඔප්පු ලිපිමේදී එම ඔප්පු කැඩැස්තර සිතියමට යොමුව දක්වමින් ලිපිම සඳහා අදාළ නීතිඥවරුන් / නොතාර්ස්වරුන් දැනුවත් කිරීම ප්‍රමාණවත් නොවීම.

(ආ) පිරිනමන ලද හිමිකම් සහතිකයේ රජයේ පිළිගත් ලියවිල්ලක තිබිය යුතු ගුණාත්මක බව හා ආකර්ෂණීය බව නොවීම (කඩදාසිය, මුද්‍රිත අකුරු, ප්‍රමාණය) මෙන්ම සහතිකය කල් නොපවතින බව හා බහාලන කවරය ඒ සඳහා ප්‍රමාණවත් නොවීම.

(ඇ) බොහෝවිට මෙම කාර්යාල කුලී පදනම මත ලබාගත් නගරාශ්‍රිත ගොඩනැගිලිවල දෙවෙන/තෙවෙන වැනි ඉහළ මහල්වල පිහිටා ඇති බැවින් වයෝවෘද්ධ හෝ ආබාධිත පුද්ගලයන්ට මෙම කාර්යාලවලට පවිසීම ඉතා දුෂ්කර වීම. විදුලි සෝපාන පවතින කාර්යාලවල දී මෙය දුෂ්කරතාවයක් නොවන නමුත් එම පහසුකම් නොමැති හෝමාගම වැනි කාර්යාලවල මෙම තත්ත්වය බරපතල ගැටළුවක් වී තිබුණි.

(ඇ) පිළියෙල කරන ලද හිමිකම් සහතිකවලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් අදාළ හිමිකරුවන් විසින් ලබාගෙන නොමැතිවීම නිසා ඒවා අතැති සහතික ලෙස පවත්වාගෙන යන අතර එම සහතික මහජනයාට ලබා දීමට විධිමත් ක්‍රියාමාර්ගයක් ගෙන නොතිබුණි. හිමිකම් සහතිකය ලබාදීම සඳහා මුද්‍රණ කටයුතු අවසන් කර තිබූ නමුත් ඔවුන් අතට පත්කර නොතිබූ සහතික සම්බන්ධයෙන් වූ තොරතුරු පහත පරිදි විය.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012-05-31 තෙක්
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
සකස් කර ඇති හිමිකම් සහතික ප්‍රමාණය (පුද්ගලික)	7,532	4,853	9,569	25,864	82,838	25,053
පුද්ගලයන් විසින් ලබාගෙන ඇති හිමිකම් සහතික ප්‍රමාණය	5,985	3,450	5,242	14,501	25,697	11,103
වෙනස (නොබෙදූ ප්‍රමාණය)	1,547	1,403	4,327	11,363	57,141	13,950

(ඉ) මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව හා ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව බිම්සථිය වැඩසටහනට අදාළ ප්‍රගතිය බිම්සථිය කාර්යාල මට්ටමින් ඉදිරිපත් කරන අතර රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව බිම්සථිය කාර්යාල මට්ටමින් නොව තමන්ගේ ප්‍රාදේශීය ඉඩම් රෙජිස්ට්‍රාර් කාර්යාල මට්ටමින් වාර්තා කිරීම නිසා එම තොරතුරු සංසන්දනය කිරීම දුෂ්කර විය.

උදා:- මොරටුව ප්‍රදේශයේ බිම්සථිය කාර්යාලයට අදාළව හිමිකම් සහතික ලියාපදිංචි කිරීම සිදුකරන්නේ දෙල්කඳු ප්‍රාදේශීය ඉඩම් රෙජිස්ට්‍රාර් කාර්යාලයේ බැවින් මොරටුව ප්‍රදේශයට අදාළ ප්‍රගතිය දක්වන්නේ දෙල්කඳු කාර්යාලය මට්ටමෙනි. මෙහි දී දෙල්කඳු කාර්යාලයේ රත්මලාන, කැස්බෑව වැනි කාර්යාල 06 ක තොරතුරු ද එක්කර දක්වා තිබුණු බැවින් සැසඳීමට අපහසු විය.

ඇඟවීම

(i) කාර්යාල ස්ථාපිත කිරීමේදී මහජනයාට පහසුවක් ඇති වන පරිදි ස්ථාපිත කර නොතිබීම.

- (ii) පිළියෙළ කරන ලද හිමිකම් සහතික පිළිබඳ මහජනයාට දැනුවත් භාවයක් නොතිබීම.
- (iii) රාජ්‍ය මට්ටමින් නිකුත්කරන සහතිකයක තිබිය යුතු ගුණාත්මක භාවය කෙරෙහි ඇති අවධානය අවම වීම.
- (iv) පිළියෙළ කරන ලද හිමිකම් සහතික අදාළ පුද්ගලයින් වෙත ලබාදී නොතිබීම.

නිර්දේශ

- (i) කාර්යාල ස්ථාපනය කිරීමේදී මහජන අවශ්‍යතා පිළිබඳ සැලකිලිමත් වීම.
- (ii) නිකුත් කරනු ලබන හිමිකම් සහතිකයේ ගුණාත්මකභාවය වැඩිකිරීමට ඉවහල් වන ඉඩමේ සංවර්ධන සැලැස්ම ආදී ගුණාංගයන් ඇතුළත් කර සහතිකයේ පිළිගත හැකිබව වැඩි කිරීම.
- (iii) දැනට භාර නොගත් සහතික බෙදා හැරීමට නිසි වැඩපිළිවෙලක් ක්‍රියාත්මක කිරීම.

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම :-

- (අ) කඩඉම් සිතියම් භාවිතා කරමින් නොතාර්ස් ඔප්පු සකස් කිරීමට නීතිඥ හා නොතාර්ස්වරුන් වෙත වක්‍රලේඛ මගින් උපදෙස් ලබාදුන්න ද ඒ බව අනිවාර්ය කිරීමට විධිවිධාන දැනට නොමැත. හිමිකම් ලියාපදිංචි කරමේ පනතේ සංශෝධනයන් හඳුනා ගැනීමට පත්කර ඇති කමිටුවේ දී මේ සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා කිරීමට යෝජනා කර ඇත.
- (ආ) 1998 ඔක්තෝබර් 21 දිනැති අංක 1050/10 හා ගැසට් නිවේදනයේ සඳහන් නියෝග අනුව හිමිකම් සහතික නිකුත් කරනු ලැබේ. සහතිකයේ ගුණාත්මක බව වැඩි දියුණු වන ආකාරයට නව සහතිකයක් සැලසුම් කර ඇති අතර ඊට අදාළ නව නියෝග කෙටුම්පත් කර නීති කෙටුම්පත් සම්පාදක වෙත යවා ඇත.
- (ඇ) ඉදිරියේ දී රජයේ ගොඩනැගිල්ලක් සොයා ගැනීමට හෝ ඉදිකිරීමට හෝ කටයුතු කරනු ලැබේ.
- (ඈ) හිමිකම් සහතික බෙදා දීමට නොහැකි වී ඇත්තේ මහජනයා ඒ සඳහා උනන්දුවක් නොදැක්වීමයි. 2013 වර්ෂයේ සිට හිමිකම් සහතික පත්‍ර බෙදා දීම ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ ප්‍රාදේශීය කාර්යාල මගින් ක්‍රියාත්මක කර ඇත.

3.5 සේවක මණ්ඩල කළමනාකරණය

බිම්සථිය වැඩසටහනට දායකත්වය සපයන එක් එක් ආයතනවල කාර්ය මණ්ඩලය, වැඩසටහන සාර්ථක කර ගැනීම සඳහා දායකත්වය සැපයෙන ආකාරයට මෙහෙයවා ඇත්ද යන්න පිළිබඳ විගණන පරීක්ෂාවේ දී පහත කරුණු අනාවරණය විය.

(අ) කොන්ත්‍රාත් පදනමින් කාර්ය මණ්ඩලය බඳවා ගැනීම.

බිම්සථිය වැඩසටහන සඳහා ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ කාර්යභාරය වන්නේ ඉඩම් පිළිබඳ මූලික විමර්ශන කටයුතු පැවැත්වීම හා අදාළ අවසන් තීරණ ගැසට් මගින් ප්‍රසිද්ධියට පත්කර හිමිකම් සහතික සඳහා නිවැරදි පුද්ගලයින් නම් කිරීම වේ. මේ සඳහා ඉඩම් සම්බන්ධ වෘත්තීය අත්දැකීම් ඇති නිලධාරීන් සම්බන්ධ විය යුතු බැවින් මෙම කාර්යය සඳහා සුදුසුකම් සහිත ස්ථිර කාර්ය මණ්ඩලයක් බඳවාගෙන එකී සේවාව ලබාගත යුතු වුවත්, ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමත ජ්‍යෙෂ්ඨ තනතුරු 30 න් තනතුරු 08 ක් පමණක් ස්ථිර ලෙස පුරවා තිබුණු අතර භාවිතාලීන පදනම මත නිලධාරීන් 24 දෙනෙකු සේවයේ යොදවා තිබුණි. මෙම නිලධාරීන් ඉතා කෙටි කාලයක් එකී තනතුරේ සේවය කර එම තනතුර හැර යාමත්, ඒ වෙනුවට නැවත විශ්‍රාමික නිලධාරීන් බඳවා ගැනීමත් සිදුවී ඇති අවස්ථා නිරීක්ෂණය විය.

(ආ) නීති නිලධාරීන් ප්‍රමාණවත් නොවීම

මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී නිරන්තරයෙන්ම ඉඩම් සම්බන්ධව පැනනගින ගැටළු විසඳීමේ දී විධිමත් ක්‍රමවේදයක් ස්ථාපිත කළයුතු අතර එහි දී නීති නිලධාරීන්ගේ කාර්යභාරය ඉතා වැදගත් වේ. 1999 වර්ෂය වන විට ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ සහකාර කොමසාරිස්/නති නිලධාරී තනතුරුවල අනුමත සංඛ්‍යාව 07 ක් වූවත්, 2009 වර්ෂයේ කළමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් අනුමත කරන ලද තනතුරු සංඛ්‍යාව 02 ක් වී තිබුණි. ඒ නිසා සියලු ඉඩම් ගැටළු පිළිබඳ අවසන් විනිශ්චයන් ලබා දෙන මෙම සේවාවේ දායකත්වය ලබා ගැනීමේ දී ගැටළු මතු වී තිබුණි.

ඇහවීම

වැඩසටහනට අත්‍යවශ්‍ය සාධකයක් වන මානව සම්පත් නිසි පරිදි බඳවා ගැනීම සිදුනොකර ආවරණ හා කොන්ත්‍රාත් පදනමින් රාජකාරී කටයුතු සිදු කිරීම වැඩසටහනේ ප්‍රගතිය මන්දගාමී වීමට බලපා තිබීම.

නිර්දේශ

- (i) මානව සම්පත බඳවා ගැනීම, පුහුණුකිරීම හා උසස් කිරීමේ ක්‍රමවේදය වැඩිදියුණු කිරීම. මෙහි දී වගකීම් පැවරීමට හා ඒවා ඉටුකිරීමට යොමුවන පරිදි විශේෂිත තනතුරු සඳහා ස්ථිර නිලධාරීන් පත්කිරීම.
- (ii) දිරි දීමනා ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක වන වැඩපිළිවෙලක දී අනිවාර්ය අවශ්‍යතාවයක් වන එක් එක් නිලධාරියාගේ කාර්යසාධන මට්ටම ඇගයීමේ පුළුල් වැඩසටහනක් ක්‍රියාත්මක කිරීම.

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම :-

- (අ) "ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමත තනතුරු සඳහා (නියෝජ්‍ය/සහකාර කොමසාරිස්) පුර්ණකාලීන නිලධාරීන් රාජ්‍ය පරිපාලන හා ස්වදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශයෙන් ලබා නොදෙන බැවින් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව විසින් එම තනතුරු සඳහා කොන්ත්‍රාත් පදනමින් විශ්‍රාමික නිලධාරීන් බඳවා ගැනීමට අනුමැතිය ලබා දී ඇත. මෙම නිලධාරීන් ශ්‍රී ලංකා පරිපාලන සේවයේ විශ්‍රාමික නිලධාරීන් වන අතර ඉඩම් රාජකාරි සම්බන්ධයෙන් මනා දැනුමක් හා පළපුරුද්දක් ඇත නිලධාරීන් වේ. කෙසේ වුවද, අනුමත තනතුරු සඳහා පුර්ණකාලීන නිලධාරීන් ලබාදෙන්නේ නම් කොන්ත්‍රාත් පදනම මත විශ්‍රාමික නිලධාරීන් බඳවා ගැනීම නවතා දැමිය හැකි වේ. "
- (ආ) "ඉදිරි අවශ්‍යතාවයන් සලකා බැලීමෙන් පසුව නීති නිලධාරීන්ගේ සංඛ්‍යාව වැඩිකර ගැනීමට අවශ්‍ය කටයුතු කරගෙන යනු ලැබේ."

3.6 දත්ත පද්ධතියක් ස්ථාපිත කිරීම හා එහි උපයෝජනය

3.6.1 මධ්‍යගත තොරතුරු පද්ධතියක් ස්ථාපිත කිරීම

වර්තමාන ඉඩම් සම්බන්ධ තොරතුරු රැස්කිරීම ආයතන කිහිපයක් මගින් සිදුකරන නමුත් ඉඩම් සම්බන්ධ තොරතුරු සෘජුව හා පහසුවෙන් ලබාගත හැකි ක්‍රමවේදයක් මේ දක්වා ස්ථාපිත කර නොතිබුණි. එම අවශ්‍යතාවය සඳහා ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය විසින් මධ්‍යගත තොරතුරු පද්ධතියක් ස්ථාපිත කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ඉඩම් තොරතුරු කේන්ද්‍රයක් (e-Landhub) ඇති කර ඒ සඳහා අදාළ සුදුසුකම් ඇති ආයතන වලින් මිල ගණන් ඉදිරිපත් කරන ලෙස දන්වා 2011 දෙසැම්බර් 02 දින පුවත්පත් දැන්වීමක් පළකර තිබුණි. ඒ අනුව පෞද්ගලික ආයතනයක් විසින් ඉදිරිපත් කළ රු.5,544,000ක ලංසුව ඇගයීමකට ලක්කර තිබුණත් විගණන දිනය වූ 2012 අගෝස්තු 30 දින වන විටත් ඒ සම්බන්ධව ඉදිරි කටයුතු ක්‍රියාත්මක කර නොතිබුණි.

3.6.2 දත්ත පද්ධතිය හරහා අදාළ ආයතන අතර සම්බන්ධීකරණයක් ඇති කිරීම

2002 අංක 17 දරන මැනුම් පනත අනුව මිනුම්පති විසින් කඩඉම් සිතියම් පිළිබඳ දත්ත බැංකුවක් පවත්වාගත යුතු බවත් සියළුම කැඩැස්තර සතියම් ඒකාබද්ධ කර හා සම්බන්ධ කර එක ක්‍රමවේදයක් අනුව සකස් කර ඒ මගින් ඉඩම් පිළිබඳ යාවත්කාලීන තොරතුරු මහජනයාට ලබා ගැනීමට පහසුකම් සැලසිය යුතු බව දක්වා ඇතත් එසේ කටයුතු කර නොමැති බව පහත කරුණුවලින් අනාවරණය විය.

(අ) 2007 වර්ෂයේ දී ඉඩම් තොරතුරු අංශය ස්ථාපිත කර තිබූ අතර ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන් විසින් දත්ත රැස් කිරීම හා වාර්තා කිරීමේ අඩු පාඩු නිසා දත්ත ගබඩා කරණයේ දී ගැටළු මතු වී තිබුණි. එම නිසා 2011 දෙසැම්බර් 31 දින වන විට ඉඩම් කැබලි 459,268 ක් දත්ත පද්ධතියට ඇතුළත් කිරීම සඳහා යොමු කළද ඉන් දත්ත පද්ධතියට කැබලි 368,896 ක් පමණක් ඇතුළත් කර තිබුණි.

(ආ) ඉඩම් තොරතුරු අංශය සඳහා සිටින කාර්ය මණ්ඩලය ප්‍රමාණවත් නොවීම.

(ඇ) නිම කරන ලද කැඩැස්තර සිතියම් පිළිබඳ විස්තර මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව සතුව පවතින නමුත් ඒවා වෙනත් ආයතනවලටද ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි වන ආකාරයට හුවමාරු කරගැනීමේ ක්‍රමවේදයක් ගොඩනැග නොතිබීම.

ඇහවීම

- (i) මෙම දත්ත පද්ධතිය නිසි පරිදි ස්ථාපිත නොකිරීමෙන් අවශ්‍ය තොරතුරු කාලීනව ලබා ගත නොහැකි වීම නිසා වැඩසටහනේ මූලික පරමාර්ථයක් වන කාලීන දත්ත, අවශ්‍ය පාර්ශවයන්ට ලබා ගැනීමේ අවස්ථාව අහිමිවීම.
- (ii) ව්‍යාපෘතියේ දත්ත පද්ධතිය ස්ථාපිත කිරීම සඳහා වෙන්කළ ප්‍රතිපාදන මේ සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගෙන නොතිබීම.

නිර්දේශ

- (i) ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව, මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව හා රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව තම දෙපාර්තමේන්තු මට්ටමින් ස්ථාපිතකර ඇති දත්ත පද්ධති අදාළ දෙපාර්තමේන්තු අතර සම්බන්ධ කිරීම.
- (ii) අන්තර්ජාල පහසුකම ප්‍රයෝජනයට ගැනීම මගින් පොදු මහජනතාවට තම අවශ්‍යතා සඳහා කාලීන ඉඩම් තොරතුරු ලබා දීමෙන් කාලය හා පිරිවැය ඉතිරි කර මනා ලෙස ඉඩම් කළමනාකරණයට අවශ්‍ය පසුබිම සකස් කිරීම.

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම :-

යොමුව 3.6.1 ඡේදය

ඉඩම් තොරතුරු කේන්ද්‍රය (e-land hub) ක්‍රියාත්මක වීමේදී වැඩසටහනට අදාළ තොරතුරු පරිගණක ගත කරන අතර පිළිගත් ක්‍රමවේදයනට අනුව එම තොරතුරු අදාළ ආයතන අතර හුවමාරු කර ගත හැකි වේ.

යොමුව 3.6.2 ඡේදය

මිනින්දෝරුවන් නවීන තාක්ෂණික උපකරණ ඔස්සේ ඉඩම් තොරතුරු එක් රැස්කර දත්ත පද්ධතියට ඇතුළත් කිරීම මිනුම් රෙගුලාසි වලට අනුකූලව සිදුකරන අතර ක්ෂේත්‍ර දත්ත රැස්කිරීම ස්වයංක්‍රීයව සිදුනොවන නිසා සුඵ දෝෂ තත්ත්වයන් ඇති වේ. මෙම දෝෂ තත්ත්වයන් නිවැරදි කිරීම සඳහා සැලකිය යුතු කාලයක් ගත වන අතර 2011/2012 වර්ෂවලදී සකස්කරගත් ක්‍රමවේද අනුව දෝෂ තත්ත්වයන් අවම කරගෙන ඇත. එසේම මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව තම තොරතුරු ඇතුළත් කර දත්ත පද්ධතිය සැකසුවද අනෙකුත් ආයතන සමඟ සම්බන්ධ කිරීමට සුදුසු මාදුකාංග හා තාක්ෂණ පහසුකම් ප්‍රමාණවත්ව ලැබී නැති අතර ඉඩම් තොරතුරු කේන්ද්‍රය ක්‍රියාත්මකවීමේදී මෙම ගැටළු නිරාකරණය වනු ඇත.

සැපයුම්කාර ආයතනය සමඟ අත්සන් කර ඇති ගිවිසුම අනුව ඉඩම් තොරතුරු පද්ධතිය ස්ථාපිත කිරීමේ කටයුතු සිදුකරමින් පවතී.

ඉඩම් තොරතුරු පද්ධති අංශයේ කාර්ය මණ්ඩල අවශ්‍යතාවය සඳහා තාක්ෂණික ශිල්පීන් බඳවාගෙන ඇති අතර දැනට ඔවුන් පුහුණු කිරීමේ කටයුතු සිදුකරමින් පවතී."

"ඉඩම් තොරතුරු පද්ධති අංශයට ක්ෂේත්‍රයෙන් ලැබෙන දත්ත සුදුසු පරිදි සැකසීමට කිසියම් කාලයක් ගතවේ. 2011 දෙසැම්බර් 31 දින වනවිට පිඹුරු සම්මත කරන ලද දත්ත විශාල ප්‍රමාණයක් එකවර ඉඩම් තොරතුරු පද්ධති අංශයට එවීම හේතුවෙන් කැබලි 90,302 ක් දත්ත පද්ධතියට ඇතුළත් කිරීමට ඉතිරිව තිබුණි. දැනට එම තොරතුරු දත්ත පද්ධතියට ඇතුළත් කර ඇත. "

3.7 බිම්සවිය වැඩසටහනට අදාළවන නීතිමය විධිවිධාන පිළිබඳ නිරීක්ෂණ

3.7.1 1998 අංක 21 දරන හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත

(අ) ඉඩම් සහ ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය විසින් මෙම පනතේ අඩුපාඩු ගණනාවක් හඳුනාගෙන තිබුණි. එම හඳුනාගත් අඩු පාඩු පහත පරිදි විය.

- (i) පනතේ 2 වගන්තිය මගින් පනතේ කාර්යයන් ඉටුකිරීම පිණිස, හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ කොමසාරිස්වරයෙකු, නියෝජ්‍ය හා සහකාර කොමසාරිස්වරුන් පත් කළ යුතු බව දක්වා තිබුණ ද ඔවුන්ගේ වගකීම හා කාර්යයන් පනතේ අර්ථ නිරූපනය කර නොතිබීම.

(ii) පනතේ 3 වගන්තිය මගින් හිමිකම් පිළිබඳ රෙජිස්ට්‍රාර්වරයෙකු පත්කරනු ලැබිය යුතුය යන්න දක්වා තිබුණ ද ඔහුගේ බලතල හා කාර්යයන් පනතේ අර්ථ නිරූපනය කර හෝ පැහැදිලිව සඳහන් කර නොතිබීම.

(iii) හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී එහි වගන්ති නොතාර්ස් පනත හා වංචා වැලැක්වීමේ ආඥා පනත හා ගැටෙන තැන අවම කිරීම සඳහා ඒ ඒ පනත්වල යම් යම් වගන්ති හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනතට අදාළ නොවන බව දක්වා නොතිබීම.

(ආ) නියැදි පරීක්ෂාවට ලක්වූ හෝමාගම ප්‍රදේශයේ 2011 වර්ෂයට අදාළව පිලියෙල කල “කාර්යාල මට්ටමින් ඉඩම් ගැටළු වර්ගීකරණය කිරීම් ලේඛනය” අනුව, හඳුනාගෙන තිබූ ගැටලු 10 න් ගැටලු 03 ක් ප්‍රධාන වශයෙන් පනත මගින් විසඳිය යුතු ගැටලු බවට කරුණු අනාවරණය විය.

(ඇ) ඉහත දක්වා ඇති අඩුපාඩු සංශෝධනය කර, පනත සංශෝධනය කිරීම සඳහා 2003 වර්ෂයේ සිට යම් පියවර ගෙන තිබුණ ද 2012 අගෝස්තු 7 දින දක්වා පනත සංශෝධනයට අවශ්‍ය කටයුතු ඉටු වී නොතිබුණි.

3.7.2 පනත අනුව කටයුතු නොකිරීම

මේ සම්බන්ධයෙන් පහත නිරීක්ෂණයන් කරනු ලැබේ.

(අ) පනතේ 12 වගන්තියෙහි කැඩැස්තර සිතියම්වල සහතික පිටපත් ලැබීමෙන් පසු ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ කොමසාරිස්වරයා විසින් එම දැන්වීමෙහි නිශ්චිතව සඳහන් ඉඩම් කොටසකට හිමිකම් ඇති අය විසින් නියමිත කාලය ඇතුළත ඔවුන්ගේ හිමිකම් පැමිණීමට වෙත ඉදිරිපත් කරන ලෙස ඉල්ලමින් දැන්වීමක් ගැසට් පත්‍රයේ පළකරනු ලැබිය යුතු ලෙස දක්වා ඇත.

එසේම 1998 ඔක්තෝබර් 21 දිනැති අංක 1050/10 දරන ගැසට් නිවේදනයෙන් (1998 අංක 21 පනතට නියෝග නමින් වූ) අංක 4 යටතේ තවදුරටත් ප්‍රචාරණය කිරීම සඳහා එකී දැන්වීම් විස්තර සඳහා එක් සිංහල, උර්දු හා ඉංග්‍රීසි පුවත්පතක්, ගුවන් විදුලිය, රූපවාහිනී හා මාධ්‍යයන් මගින් යම් ප්‍රචාරයක් දිය යුතු බව දක්වා තිබුණි. නමුත් මෙම 12 වගන්තිය යටතේ වූ දැන්වීම් රජයේ ගැසට් පත්‍රයේ පමණක් පළකරන අතර සාමාන්‍යයෙන් ගැසට් පත්‍ර මහජනතාව පරිශීලනය කිරීම අවම මට්ටමක පවතින බව නිරීක්ෂණය විය.

මෙසේ නිසි ප්‍රචාරණයක් හෝමාගම ප්‍රදේශයේ ඉඩම් හිමියන්ට නොලැබීම මත හිමිකම් ප්‍රකාශ කිරීමේ අවස්ථාව අහිමි වීමෙන් වැරදි පුද්ගලයන්ට හිමිකම් සහතික ගැසට් මගින් ප්‍රසිද්ධ කිරීමේ ඉඩකඩ තිබෙන බව විගණනයේ දී නිරීක්ෂණය විය.

(ආ) පනතේ 14වන වගන්තිය යටතේ නිමිකම් සහතිකය ලබා දීම නිර්ණය කළ පාර්ශවයන්ගේ විස්තර ගැසට් පත්‍රයක් මගින් පළකරන අතර 14 වන වගන්තිය යටතේ එසේ ගැසට් නිවේදනයකින් අතෘප්තියට පත් ව යම් නිමිකරුවෙකු විසින් එම ප්‍රකාශයට විරුද්ධව ඉඩම් කොටස පිහිටි ප්‍රදේශය විෂයෙහි අධිකරණ බලය ඇති දිසා අධිකරණය වෙත නියමිත කාලය ඇතුළත අභියාචනයක් ඉදිරිපත් කළ යුතුය.

පනතට අදාළ නියෝග වන 1050/10 ගැසට් පත්‍රයේ 08 වන කරුණ මගින් මෙසේ අභියාචනයක් ඉදිරිපත් කිරීමට මාස 06 ක කාලයක් දී තිබූ අතර 2003 අගෝස්තු 19 දිනැති අංක 1302/ 16 දරන ගැසට් නිවේදනයේ මෙය එක් මාසයකට අඩුකර තිබුණි.

නමුත් මෙම ගැසට් නිවේදන මුද්‍රණාලයාධිපති වෙත යවන දිනයම එහි සඳහන් කර ප්‍රසිද්ධියට පත්කරන බැවින් ඒ වනවිට මාස 02කට අධික කාලයක් ගතවීමෙන් මහජනයාට අභියාචනා ඉදිරිපත් කිරීමට ප්‍රමාණවත් කාලයක් නොලැබී ඇති අවස්ථා විගණනයේ දී නිරීක්ෂණය විය.

(ඇ) හෝමාගම ප්‍රදේශය ආශ්‍රිතව කරන ලද විගණන පරීක්ෂාවේදී අනාවරණය වූ පරිදි ප්‍රදේශයේ කැඩැස්තර සිතියම් 34කට අදාළව මනින ලද ඉඩම් කැබලි 82,259කින් සියයට 40 ක් පමණක් එනම් ඉඩම් කැබලි 33,678ක් සඳහා පමණක් නිමිකම් සහතික ලබා දීමට නිර්දේශ කර තිබුණි. 2011 වර්ෂයට අදාළ කාර්යාල මට්ටමින් “කාර්යාල මට්ටමින් ඉඩම් ගැටලු වර්ගීකරණය කිරීමේ ලේඛනය” අනුව, පැනනැගී තිබූ මූලික ගැටලු 10 ක් අතරින් ප්‍රධානතම ගැටලුව බවට හඳුනාගෙන තිබුණේ, පනත අනුව අදාළ කටයුතු නොකිරීම නිසා පැන නැගුණ ගැටළු බව අනාවරණය විය.

ඇගවීම්

- (i) පනතේ පවතින අඩුපාඩු කාලීනව නිවැරදි නොකිරීම නිසා බිම්සවිය වැඩසටහනේ ඉලක්ක සපුරා ගැනීමේ ඵලදායකත්වය අඩුවීම.
- (ii) නිරවුල් ඔප්පු සඳහා පමණක් නිමිකම් සහතික ලබාදීම මගින් ගැටළු සහිත ඉඩම් සඳහා විසඳුමක් මෙම වැඩසටහනෙන් ලබාදීමට නොහැකි වීම නිසා ලංකාවේ සමස්ත ඉඩම් ගැටළු නිරාකරණය කිරීමට නොහැකි වීම.

නිර්දේශ

අදාළ ආයතන මගින් පෙන්වා දී ඇති කරුණු සැලකිල්ලට ගැනීමෙන් පසු පනත සංශෝධනයේදී පහත සඳහන් නිර්දේශ කෙරෙහිද අවධානය යොමු කළ යුතු වේ.

- (i) පනතට සිදුකිරීමට යෝජනා වී ඇති සංශෝධන කඩිනම් කිරීමට අවශ්‍ය පියවර ගැනීම.
- (ii) පනතේ විශේෂිත වගන්ති පිළිබඳ පැහැදිලි නිර්වචනයන් හා පැහැදිලි කිරීම් ඇතුළත් කිරීම.
- (iii) එක් එක් නිලධාරීන්ගේ හා ආයතනයන්ගේ විෂයපථය හා බලතල පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් තොරතුරු ඇතුළත් කිරීම.

- (iv) පනතේ සඳහන් කාරණා පිළිබඳ සියළු පාර්ශවයන් දැනුවත් කිරීමේ වැඩපිළිවෙලක් ක්‍රියාත්මක කිරීම

ආයතනයේ අදහස් දැක්වීම :-

යොමුව 3.7.1 (අ) ඡේදය

- (i) "හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ කොමසාරිස්, නියෝජ්‍ය/සහකාර කොමසාරිස්වරුන්ගේ වගකීම හා කාර්යයන් අර්ථ නිරූපනය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන වගන්ති පනතේ යෝජිත සංශෝධනයන්ට ඇතුළත් කර ඇත."
- (ii) "හිමිකම් පිළිබඳ රෙජිස්ට්‍රාර්ගේ බලතල, කාර්යයන් අර්ථනිරූපනය කිරීම සඳහා අවශ්‍යවන වගන්ති පනතේ යෝජිත සංශෝධනයට ඇතුළත් කර ඇත."
- (iii) "හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී එහි වගන්ති නොතාරිස් පනත හා වංචා වැළැක්වීමේ ආඥා පනත හා ගැටෙන තැන් අවම කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන විධි විධාන නීති කෙටුම්පත් සම්පාදක වෙත ඉදිරිපත් කර ඇති රෙගුලාසි කෙටුම්පතට ඇතුළත් කර ඇත."

යොමුව 3.7.2 ඡේදය

12 වන වගන්තියේ ගැසට් නිවේදනය, ගැසට් පත්‍රයේ පළ කිරීමට අමතරව අදාළ ප්‍රදේශයේ ප්‍රසිද්ධ ස්ථානවල ප්‍රසිද්ධ කිරීමට කටයුතු කර ඇත.

හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා පත්කර ඇති විශේෂ කමිටුවේ දී පනත ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී මතු වී ඇති ගැටළු සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා කර සංශෝධන ඉදිරිපත් කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.

04. සමස්ත නිගමනය

මෙතෙක් පැවති ඔප්පු ක්‍රමය වෙනුවට නිකුත් කරනු ලබන හිමිකම් සහතික මගින් ඉඩම් හිමියන්ට පැනනැගී ඇති බොහෝ ඉඩම් සම්බන්ධ ආරවුල් සහ ඉඩම් හුවමාරුවේ දී විවිධ පාර්ශව විසින් සිදුකරනු ලබන අයථා ක්‍රියාවන් බිම්සවිස වැඩසටහන යටතේ බොහෝ දුරට මගහැරී යන බව පිළිගත හැකිය.

ඉතා කඩිනමින් නිරාකරණය කිරීමට කටයුතු කළ යුතු අතර එහිදී මානව සම්පත් සහ අනිකුත් සම්පත් නිසි පරිදි උපයෝජනය කළයුතු වන අතර ප්‍රාදේශීය වශයෙන් කාර්යාල ස්ථාපිත කිරීම, කාර්යාල අතර සම්බන්ධීකරණය ශක්තිමත් කිරීම, එක් අමාත්‍යාංශයක් යටතට ගෙන මෙම වැඩසටහනට සම්බන්ධ ආයතන පාලනය කිරීම හා අධීක්ෂණ කටයුතු විධිමත්ව සිදුකිරීමෙන් හිමිකම් සහතික නිවැරදිව සකස් කිරීම හා ඉඩම් හිමියන්ට ඒවා ලබාදීම කඩිනම් කළ හැකි වනු ඇත.

මෙහිදී මිනුම් කටයුතු සිදුකිරීම බොහෝ දුරට කඩිනම් කාර්යයක් වී ඇති අතර එයට සාපේක්ෂව නිකුත් කරනු ලබන සහතික ප්‍රමාණය වැඩිකළ යුතුවේ. හිමිකම් සහතික සකස් කිරීම සඳහා නිලධාරීන්ට ලබා දෙන දිරි දීමනාවට සාපේක්ෂව ඉඩම් හිමියන්ට ලැබෙන සහතික සංඛ්‍යාව ද වසරෙන් වසර වැඩිකළ යුතු වේ. මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තු නිලධාරීන් සඳහා වන දිරි දීමනා ක්‍රමයට අදාලව ඔවුන් විසින් වර්තමානයේ භාවිතා කරනු ලබන තාක්ෂණික උපකරණ හා පහසුකම් සැලකිල්ලට ගෙන මාසික ඉලක්ක ගත ඉඩම් ප්‍රමාණය තීරණය කළ යුතු අතර, දිරි දීමනා ගණනය කිරීමේ දී මාසිකව මනිනු ලබන ඉඩම් ප්‍රමාණය සැලකිල්ලට ගනිමින් අදාල වක්‍රලේඛය සංශෝධනය කරන්නේ නම් රජයට විශාල මුදලක් ඉතිරි කළ හැකිව තිබේ.

බිම්සවිස වැඩසටහනට රජය මගින් වැය කරන මුදලෙන් සෑහෙන මුදලක් උපකරණ හා වාහන මිල දී ගැනීම වැනි වෙනත් අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් වැයකර තිබුණි. එබැවින් බිම්සවිස වැඩසටහනට අත්‍යවශ්‍යවන වියදම් පමණක් දැරීමෙන් හිමිකම් සහතිකයක් සඳහා දරන වියදම් තවදුරටත් අඩුකළ හැකි බව නිරීක්ෂණය විය. රජයේ මුදල් වියදම් කිරීමේ දී ඒ පිළිබඳ නිසි ඇගයීමට ලක් කිරීම හා එහි ප්‍රගතිය ද වරින් වර ඇගයීමට ලක් කිරීම සිදුකළ යුතු වේ. වැඩ නිමකළ ප්‍රාදේශීය කාර්යාල වසා දමා එක් දිසත්‍රිකයට එක් කාර්යාලයක් පිහිටුවීම වලදායී වේ.

එසේම මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී එහි මුල් අදියරයන්හිදී සිදුවිය හැකි අඩුපාඩු නිසා නිවැරදි අයිතිය නොමැති පුද්ගලයින් හට හිමිකම් සහතිකයක් හිමිවීමට ඉඩකඩ ඇති අතර එම හිමිකම් සහතිකය නැවත අවලංගු කිරීමට හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ කොමසාරිස්ට බලයක් අදාල පනත යටතේ හිමිවී නොතිබීම පිළිබඳ කාරණය සහ මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මකකිරීමේදී සිදුවන ඇතැම් දුර්වලතා නිසා බොහෝ මහජනයාට මෙතෙක් නොතිබූ විවිධ ඉඩම් ගැටළුවලට මුහුණදීමට සිදුවී තිබීම යන කාරණයන් මෙම වැඩසටහන සාර්ථක කර ගැනීමේදී සැලකිල්ලට ගත යුතු වේ.

ඉඩම් කැබලි සම්බන්ධ සෑම තොරතුරක්ම ඇතුළත් කර දත්ත පද්ධතියක් ස්ථාපිත කර අන්තර්ජාල පහසුකම් මගින් අදාල තොරතුරු ලබාගත හැකි පරිදි තොරතුරු පද්ධතියේ කටයුතු කඩිනම් කළ යුතු වේ. දැනට පවතින ඉඩම් සම්බන්ධ පනතෙහි හඳුනාගත් අඩුපාඩු කඩිනමින් සංශෝධන කිරීමෙන් හිමිකම් සහතික නිකුත් කිරීමේ ප්‍රමාදය අවම කරන්නේ නම් 2021 වර්ෂය වන විට සෑම ඉඩම් හිමියෙකුටම නිරවුල් අයිතියක් ලබාගතහැකි බව නිරීක්ෂණය විය.

